Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 59 (13854) | 1975 оной мартын 12, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ХУБИИН ТҮСЭБ

1975 ондо промышленна продукци үйлэдбэрилгын бу-ургалтын 82 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэ-эй ашаар абтахаар хараалагдана. Тиимэһээ ажалай бүтээсэ бүхы аргаар дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри оньһожо-улха, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ гэ-э түрүүшын ээлжээндэ шиидхэгдэхэ асуудалнууд боло-

Хүдэлмэришэд эдэ асуудалнуудые шиидхэлсэхэ зорил-гоор ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хубиингаа түсэб -даг байна. Эдэ түсэбүүд хүдэлмэришэдэй эрдэмэй дээ-ые, тэдэнэй үйлэдбэриин хүгжэлтын түлөө харюу-ына гүнзэгыгөөр мэдэрдэгые ажалай болон политиче-эдэбхи үүсхэлэйнь дээшэлһые гэршэлнэ. Эдэ түсэбүүд -лмэришэн бүхэнэй арга боломжоёо, ажалайнгаа са-зүбөөр хэрэглэхые, мэргэжэл шадабаряа элсүүлэн -лахые хараална. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ху-түсэбүүд социалис мүрысөөнэй үедэ гаргагдаһан үүсхэлэй нэгэн боложо, олоноор дэмжэгдэнэ. Хүдэл-шэдэй хубиин түсэбэй удха шанар сэгнэшэгүй ехэ. Хүсэ шадалаа, арга боломжоёо хүсэд элирүүлһэнэй -аар баталагдадаг хүдэлмэришэнэй хубиин түсэбэй -һэ һуури дээрэ коллективүүдэй социалис уялга-, угтамжын түсэбүүд баталагдан абтана. Өөһэдынгөө -бые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө хүдэлөөн -лективүүдэй хамтын социалис уялгануудаа, угтамжын -бүүдэа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн -алис мүрысөөе бүри тодорхой һайн, үргэн дэлисэтэй -гоно.

«Электромашина» заводой хүдэлмэришэд Москвагай -намо» заводой хүдэлмэришэдэй жэшээгээр республи-доторoo эгээл түрүүлэн хубиин түсэб зохёожо эхилээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци үй-рилгые хэды зэргээр ехэдхэхэнь хүдэлмэришэдэй -ин түсэбүүд дотор хараалагдана.

Жэшээлхэдэ, Ю. Филипповэй хүтэлбэрилдэг шудхагша-бригадын гэшүүн бүхэн хубиин түсэбтэй. Тэдэнь -, мүн табан жэлэй байха юм. Ажалай бүтээсэ жэл -ндэ хэды зэргээр дээшэлүүлхэ, шудхагша-хэбшэ бү- хэды зэргын нормо-час ажаллаад, даабаряа дүүр-ь түсэб дотор тодорхойлогдоно. Ажалаа зүбөөр эм-хэ, ажалай минута бүхэнине зүбөөр хэрэглэхэ, даа-дүүргэхэ болзорынь түсэб дотор заагданхай.

Ажалдаа шэнэ онол арга хэрэглэхэ, түрүү технологи -рүүлхэ, шэнэ техникэ ашаглаха тухайнь түсэб дотор -лагдаа. Эдэ бүгэдын ашаар бригада табан жэлэйн-түсэбые В. И. Ленинэй түрэһэнһөө хойшо гүйсэхэ жэлэй ой болотор дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Заводой олонхи хүдэлмэришэд өөһэдын нэгэ жэлэй, табан жэлэй түсэб зохёонхой. Хубиингаа түсэбые -лэн дүүргэхын түлөө мүрысөөн заводто үргэнөөр -рүүлэгдээ. Хүдэлмэришэдэй хубиингаа түсэбые бол-оонь урид дүүргэжэ байһанайнь ашаар завод ажалай -сэ дээшэлүүлхэ талаар табан жэлэйнгээ даабарине бү-ёдондо жэлдэ дүүргэһэн юм.

Улаан-Үдын локомотивна депогой, прибор бүтээлгын, -н сэмбын комбинадай болон бусад зарим предприя-үдай хүдэлмэришэд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ху- түсэб табинхай.

Республикымнай түрүү модошод урдаа тодорхой зо-о табяад, тэрэнээ бэелүүлхэ гэжэ оролдоно. Хурам-ай леспромхозой В. П. Парамоновой, В. С. Щукинай -аг томодхогдоһон комплексно бригаданууд һарын, та-жэлэй түсэбтэй юм. Эдэ түсэбүүдээ дүүргэхын тула -э бүхэнэй график зохёогдоо. Графигай дүүргэлтэ бүхэндэ согсологдоно. В. П. Парамоновой бригада -дын, һарын даабари холо үлүүлжэ, табан жэлэй тү- даабари 3 жэл 55 хоног соо дүүргээ һэн. Нүхэр -инай бригада даабаряа 3 жэл 70 хоног соо дүүргээ. -э хоёр бригадын гэшүүд табан жэлэй түгэсхэхы жэл-урдаа тодорхой зорилго табинхай. Нүхэр Парамоновой -ада энэ жэлдэ 90 мянган кубометр, В. С. Щукинай -ада 70 мянган кубометр модо бэлэдхэн таллуулха -абаа. Дээшэлүүлэгдэһэн эдэ уялгануудынь модошон -ай хамтын хэрэгтэ оруулха туһа нэмэридэнь үндэ-. Бригадануудай гэшүүд бэе бэеынгээ мэргэжэл -лжа, өөһэдынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлнэ. -жэ ехэ бүтээсэ түйлана. Хүн бүхэнэй ажалайнгаа -сэ дээшэлүүлхэдэнь, хамтын үрэ дүн һайн.

Хүдэлмэришэдэй хубиин түсэбүүд хүсэ шадалаа, анха-оролдолгоёо гаргаха, ажалай бүтээсэ улам дээшэ-хэ, мүн бухы коллективэй ажалай эмхидхэл һайжа-, үйлэдбэриин асуудалнуудые нарин нягтаар, холын -атайгаар шиидхэхэ эрилтэ табина.

Хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хубиин -абаха хүдэлөөе хүгжөөн дэлгэрүүлхэ, эдэ түсэ-дүүргэхэ эрхэ байдал тэдэндэ олгохо, энээнэй үн-һуури дээрэ энэ жэлэй, мүн «табан жэлэй түсэб -хын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ гээшэ тон шухала -го мүн.

Түгэсхэхы жэлэй габшагай алхам

БҮТЭЭСЭНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

Модо бэлэдхэлэй габшагай квартал гэжэ соносхогдоһон түрүүшын кварталда ехэ бүтээсэ түйлаха гэжэ модошод, модо шэрэгшэд оролдожо байна. Энэ оролдолгонь һайн үрэ дүн харуулна. Леспромхоз модо бэлэдхэхэ январь-февраль һарануудай, түсэб 120 процент дүүргээ. Модо шэрэхэ хоёр һарын даабари 106,9 процентдэ хүргэгдөө.

Жэлэй эхинһээ леспромхоз томодхогдоһон хоёр комплексно бригадануудай хүсэ шадалаар модо бэлэдхэн таллуулна. В. П. Парамоновой, В. С. Щукинай даадаг эдэ бригаданууд ажалаа 1,5 халаанда эмхидхэжэ, бүтээсэеэ дээшэлүүлһээр. Табан жэлэй һүүлшын жэлдэ бүри ехэ модо бэлэдхэн таллуулха зорилго урдаа табиһан эдэ бригаданууд март һарада бүтээсэеэ 8—10 мянган кубометртэ хүргэхэ гэжэ шиидэз.

Бэлэдхэгдэһэн модо саг соонь шэрэжэ байхын тула ажалай эмхидхэл һайжаруулагдаа. Модо шэрэдэг автомашинануудай экипажнууд мүн лэ томодхогдоһон байна. А. А. Черенковой экипаж үнгэрһэн жэлэй ноябрь соо томодхогдоо һэн. 7 жолоошон. 3 автомашинаар түс экипаж бүридхэгдэнхэй. Тэдэнэй бүтээсэ мүн лэ дээшэлжэ байһаар, Жолоошон А. С. Мельчаковой хүтэлбэрилдэг хоёрдохи томодхогдоһон экипаж январь соо модо шэрэжэ эхилээ.

Залуу жолоошодһоо бүридэһэн энэ экипаж түрүүшын һараһаа эмхитэй һайнаар, бүтээсэтэйгээр ажаллажа байна. 5 хүнһөө бүридэһэн экипаж 2 автомашина жолоодоно. Тиихэдээ февраль соо 2100 кубометр модо шэрээ гэхэ гү, али автомашинын бүтээсэ 1050 кубометртэ хүргэгдөө. Нёдондо нэгэ автомашинаар һара соо эгээл ехэнь 800—900 кубометр модон шэрэгдэдэг байгаа.

Март һарада бүри ехэ модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ гэжэ шиидэһэн модошод, жолоошод ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлжэ байна.

С. СОЛКИН,
Хурамхаанай леспромхозой главна инженер.

ДУРШЭЛӨӨ ХАЛАН АБАЛСАХАНЬ

Социалис мүрысөөе тодорхой шэнжэтэй, тэрэнэй удха нүлөөе улам ехэ болгохо зорилгоор партиин Улаан-Үдын райком зохихо хэмжээнүүдые бэелүүлнэ. Аймагай колхоз, совхозууд хоорондоо социалис мүрысөөнэй договор баталжа байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозуудай түлөөлэгшэд Ехэ-Куналей нютагта байгша оной мартын 6-да уулзаба. 1975 оной угтамжын түсэб, юһэдэхи табан жэлэй түсэб бүхы дээрэнь дүүргэхын тулада хоёр ажахынууд хоорондоо социалис мүрысөөнэй договор баталхын тулада эндэ уулзаба. Аймагай колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай секретаришар эндэ байлсаба. Хоёр ажахынуудай хоорондохи договор баталалгын ёһололые партиин райкомой секретарь Э. И. Буерачный нээжэ, социалис мүрысөөе улам тодорхойгоор, үрэ нүлөөтэй ехэтэйгээр эмхидхэхэ тухай хөөрэбэ.

Хоёр түрүүлэгшэнэр С. Е. Мальцев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), Л. С. Трифонов («Искра» колхоз) ажал хүдэлмэри тухайдаа эндэ мэдээсэһэн байна.

Удаань договор баталагдаба. Хоёр колхозуудай түлөөлэгшэд эндэ гараа табиба. Аймагай түрүү һаалишан В. Н. Рыжакова, хартаабхашанай звеное даагша Ф. С. Зеленкин, тракторна бригадын бригадир И. Б. Иванов болон бусад Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түлөөлэгшэд договорто гараа табяа. Мүн Хүйтэнэй колхозой гэшүүдһээ хэдэн хүн гараа табиһан байна.

Ажахынуудайнгаа түрүү коллективүүдэй, түрүү хүнүүдэй дүй дүршэл үзэжэ, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ түсэб эндэ баталагдаба. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, зооветеринарна мэргэжэлтэд, фермые даагшад хүршэ колхозой Надеино нютагтахи һүнэй комплекстой танилсаха юм. Энэ барилга мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха. Тиихэдэ Хүйтэнэй колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд Куналейнхидэй бүхэли жэл соо мал шахадаг дүршэлтэй танилсаха хараатай.

Хоёр ажахынуудай түлөөлэгшэд жэлэй туршада 11 дахин бэе бэедээ ябалсажа шалгаха юм. Социалис мүрысөөнэй дүн квартал бүри гаргагдажа байха. Хабарай тарилгада хэр бэлэдхээб гэжэ апрель һара соо бэе бэеэ шалгалсаха болобо.

Договороо андалдан абалсахадаа, ажалай мүрысөөндэ алишье талань илаха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлбэд. «Искра» колхозой отделениие эрхилэгшэ А. Н. Иванов, главна агроном Г. К. Павлов гэгшэд үгэ хэлээ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо ахалагша хонишон В. С. Иванов болон бусад хүршэнэртээ хүсэеэ мэдэлсэн хүдэлхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлбэ.

Манай корр.

ҺАНАҺАНДАА ХҮРЭХӨӨР

ХЭЖЭНГЭ. һүүлэй мэдээгээр аймагай совхозуудта 38 мянга гаран хурьгад абтаад байна. Хэжэнгын совхозой хонишод Ш. Намжилов, Ш. Бальжинимаев, Б-Ц. Аюшеев, Н. Иванов гэгшэдэй даадаг отаринуудта зуун хонин бүриһөө зуу гаран хурьгад абтаад, бүрин һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Мүн эндэхи хонишод Б. Эженов, Ж. Генинов, Ц. Будаев, Д. Яковлев болон бусад зуутанай тоодо гарахаар дүтэлэнхэй.

Түл абалга «Первомайский» совхоздо эмхитэйгээр ябана. Эндэхи түрүү хонишод Д. Балданов, Ц. Бадмаева, Б. Шойропов зуутанай зэргэдэ гараа, А. Магасуков, Ц-Д. Жанаев гэгшэд тэдэнние хүсэхэ ойртоо.

Үүлтэртэ хонидой ажахы гэжэ тоологдодог болоһон Загаһатын совхозой бэрхэ хонишод Л. Дамшаева, А. Соголова, А. Шамсудинова, «50 лет Октября» совхозой суута хонишон Ц. Б. Цыденова болон бусад түрүүшүүл хонин бүридөө хурьгатай болонхой.

Аймагай хонишод энэ жэлдэ 50 мянган хурьга абажа, томо болгохо гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлхын түлөө үсэд шангаар ажаллажа байна.

Б. ГЕРГЕНОВ.

БАРИЛГАШАДАЙ ГАБШАГАЙ ВАХТА

Агуу ехэ Илалтын 30 жэлэй ойе угтуулан, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилгашад габшагай ажалай вахтада жагсаба. Нэгэдэхи блогой түрүүшынь котёлые түсэбөөр хараалагдаһан болзорһоонь һара хахадаар урид хабсаргажа эхилхэ гэжэ тэдэнэр шиидээ.

«Востокэнергомонтаж» трестын Гусиноозёрскын прорабска участогай хабсаргагшад энэ үүсхэл гаргаһан юм. Нигэд байхадаа түс хүдэлмэриин хэгдэхэ барилгын талмай саг соонь, түргэнөөр, һайнаар бэлдэхэ ёһотой болгодоо. Барилгашад энэ хэрэгые болзортонь дүүргэжэ, хабсаргагшадай хүдэлмэрине һаатуулхагүйн тулада бухы хүсөөрөө оролдохо байһан тухайгаа мүн лэ мэдүүлээ һэн.

— Энэ хүдэлмэримнай ехэ орёо юм. Юуб гэхэдэ, Совет гүрэндэ хэгдэһэн иимэ түхэлэй котёлнууд манай эндэ түрүүшынхиеэ хабсаргагдаха, — гээд, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилгын управлениин начальник Рафаил Тувиевич Дриц хөөрэнэ. — Хабсаралгын шэнэ технологи шудалхын тулада саг ехэ хэрэгтэй. Энэ ушарһаа боложо, хабсаралгын хүдэлмэри нэгэ бага һаатаха. Гэбэшье барилгашадай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэлэй, габшагай ажалай ашаар энэ хэрэгые бүри түргэдхэхэ аргатай байһандаа бата этигэнэбди. Жэшээлхэдэ, манай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дурадхалаар 2 томо кранине арбан хоногоор урид хабсаргаха аргатай болообди. Нигэжэ бэдэрэлгэ хэжэ, ажалаа түргэдхэхые эрмэлзэн хүдэлхэдөө, ямаршье бэрхэшээл дабаха байхабди.

Энэ ГРЭС манай ороной зүүн зүгэй ууралаар хүдэлдэг тон томо электростанци болохо юм. Жэл соо 3,6 миллион киловатт-час электрын хүсэ үйлэдбэрилхэ ёһотой. Тиигэжэ манай Буряад ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлхэ болоно.

Гусиноозерскын ГРЭС-эй үйлэдбэрилһэн электрын хүсөөр Забайкалиин апатитова комбинат хүдэлгэгдэхөөр хараалагдана. Зүүн Сибириин, Алас-Дурна зүгэй нэгэдэмэл энергосистемэтэй холбогдоходоо Байгал-Амарай түмэр замай поезднуудые электрын хүсөөр хангаха. Мүн Яруунын аймагта баригдажа эхилхээ байһан Озёрнын шанаржуулгын комбинадшье Сэлэнгын аймагһаа утаһаар дамжуулагдаха элшын хүсөөр «ундалха» юм.

Хойто жэлдэ хоёрдохи блогойнь хабсарагдахада, аха дүү Монголой Арадай республика руу электрын хүсэн эльгээгдэхэ. СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдэй хамтаараа барижа байдаг «Эрдэнэт» гэжэ комбинат электрын элшээр эндэһээ хангагдаха болоно.

Мүнөө үедэ барилгашад абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгээр дүүргэхын тулада тэмсэнэ. 1975 оной декабриин 22-то, энергетигүүдэй һайндэртэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргээд байха. Тиигэжэ 28 миллион 635 мянган түхэригэй ажал хэгдэхэ болоно. Гадна жэлэй дүүрэтэр үлөө 85 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана.

30 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра байгша ондо баригдаха юм. Тэрэ тоодо 14,8 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай хамтын байра, 1320 хүнэй һууритай һургуули ороно.

Гэбэшье тон шухала зорилгонь хадаа — 210 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргаха энергоблок болзорһоонь нэгэ һараар урид ашаглалгада оруулха зорилго болоно.

Д. ДУГАРОВ.

40 МЯНГАН АБТАА

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ аймагай ажахынууд 44 мянган хурьга абаха түсэбтэй юм. Февраль һарын эхеэр хонишод түрүүшын хурьгадые абажа эхилһэн. һаянай байдалаар аймаг дотор 38.281 хурьган абтаад, гарзагүй һайнаар түлжүүлэгдэнэ.

Аймагай түрүү хонишод Цырен-Доржо Чимитов, Пунцык Жамбалов (Анаагай совхоз), Георгий Скворцов (Дээдэ Тайлсын совхоз), Карп Танганов (Хориин совхоз) гэгшэд түрүүлэн зуун эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээшье дээшэ хурьга абаад, тобир һайнаар түлжүүлнэ.

Дээдэ-Тайлсын, Хүрбын, Хориин совхозууд хурьга абаха түсэбөө дүүргэнхэй.

Д. ХУБИТУЕВ.

ӨӨРЫНГӨӨ, ТЭРЭ ХҮБҮҮНЭЙ ТҮЛӨӨ

«Авангард» совхозой ахалагша хонишон Ф. Д. Бобылёв аймаг соогоо түрүүлэн зуутанай нэрэдэ хүртэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ хонидойнгоо тоо хоёр дахин олошоруулжа, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалхаб гэһэн угтамжын түсэб абаһан. һаяхан бэрхэ хонишон 604 хониниһоо 612 хурьга абажа, хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ.

Подлопатка тосхонһоо хойшоо арбаад модоной хэмжээндэ, Хёлго мүрэнэй зүүн эрьедэ түбхинэһэн хониной байра. Эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, Түгнын түрүү хонишодой нэгэн Ф. Д. Бобылёвой бригадынхид шэнэ түл түрсэеэ абажа, ехэл забда сулоогүй байбад. Байра байдалынь дараагар. Газаань шарга дээрэ һурилэгдэһэн хэдэн сомоо үбһэн, сагаан һолоомо, ута сагаан хоорбо соо татагдаһан талхан, саарһан мэшээгтэй үбһэнэй гурил.

— Абаһан уялгаяа дүүргэһэндээ урматай байнабди. Түрүүшын дабаан дабагдаба. Үшөө 80 гаран хонин түрэхэ. Эхирлээ һаань, зуунһаа 110—115 хурьган абтахань гээшэ ха. Иигээд лэ абаһан түл түрсэеэ гарзада оруулангүй, хүхэ ногоон дээрэ гаргаха эгээн харюусалгатай ажалнай эхилбэ гээшэ. Үбһэ тэжээлнайшье тиимэшэг даа. Нартаа һайса таргалһан хонид хүсэ шадалаа табяагүй. 40 гаран эхир хурьгад гараа, — гээд, ахалагша хонишон Филипп Дмитриевич хөөрэнэ.

Ахалагша хонишон баруун гарайнгаа туһалагша Н. Ф. Бухольцевтай хамта олохон жэлэй туршада ажаллана. Хоюулан хонидойнгоо тоо жэл бүри олошоруулжа, зуутанай зэргэдэ жагсадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга, хонин бүриһөө 3,7 килограмм нооһо абаһан юм. Түл абалгын үедэ хурьгашанаар хоёр хүнние нэмэжэ абадаг. Мүнөө ахалагша хонишоной хүбүүн Михаил, А. У. Бобылёв, Е. П. Каптёрова гэгшэд хурьгашанаар хүдэлнэ.

Хонишодой ажал хүдэлмэритэй танилсахада, тэдэнэр Илалтын ойн жэлэйнгээ уялга заатагүй бэелүүлжэ шадаха гээд найдахаар. Хурьгалһан, хурьгалхаяа байһан хонид хүсэ шадалаараа илгарнагүй. Булта тобир тарганууд. Хурьгадынышье өөдэргэн. Хонин бүхэндэ сүүдхын 350 грамм талха тарянай зүйл, 300—300 грамм һайхан үбһэн, һолоомо, 100 грамм үбһэнэй гурил үгтэнэ. Хурьгадай эхэдээ һайса дадаһан, таниха болоһон хойнонь тэдэнние нэгэ сакман болгожо, ондоо таһалга соо байлгана. Хурьгад эхеэ үдэртөө гурба дахин хүхэнэ, һүниндөө эхэтэеэ хононо. Нарай хурьгадта һайхан үбһэн, талха тарянай зүйл, үбһэнэй гурил, минеральна тэжээл, бүлеэн уһан дуран соонь үгтэнэ.

Саг зуура хурьгашадаар хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ажалдаа ямараар хандадагпаа ехэ юумэн дулдыдадаг гээшэб гэһэн асуудалдамнай Михаил Бобылёв иигэжэ харюусаба: «Агуу ехэ Илалтын 30 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байһан мүнөө жэлдэ өөрынгөө, тэрэ хүбүүнэй түлөө ажаллаха гэһэн уряа-лозунг орон дотор-най дэлгэрээ. Тиимэһээ бидэ залуушуул хүсэеэ хоёр дахин шангадхажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын, бидэнэй зол жаргалтай байхын түлөө баатараар унаһан тэрэ хүбүүнэй түлөө ажаллаха болонобди». Филипп Дмитриевич сакманщигуудай ажалаар һаналаа хананги. Залуушуул дал сооһоо гаранагүй гэхээр ажаллана гээд ахалагша хонишон хэлэнэ.

Совхозой эхэ хонидой отаринуудта түл абалга түлэг дундаа. һүүлэй байдалаар 6.700 хонидһоо 2.000 гаран хурьгад абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 1.000 гаран хурьган олоор абтаад байна.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ПАРТИИН ТАМБОВСКО ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

-АМБОВ. (ТАСС). Пар- Тамбовско обкомой пле-ндэ боложо, «Тамбов-областиин партийна орга-ида шүүмжэлэл болон -ое шүүмжэлгын яма-хэгдэдэг байһан тухай» -С-эй Централна Коми- тогтоол, тэрэнние бэе-хын тула партиин обко-, горкомуудай, райкомуу-партийна эхин организа-удай шиидхэхэ зорилго-е зүбшэн хэлсэбэ.

-ндхэлшэ — партиин об- нэгэдэхи секретарь . Черный, элидхэл ту- үгэ хэлэһэн коммунист-КПСС-эй ЦК-гай тогтоо-нэгэн һаналтайгаар һай-ад, түс тогтоол обла- партийна организациин шадабарие улам дээ-үлхэ, парти доторой де-ати ба хамтаараа хүтэл-гын гол ёһо хүгжөөхэ, -лэй ба политическэ -эри улам һайжаруул-ай КПСС-эй Централь- Комитедэй шэнэ анхарал -олгын гэршэ болоно -тэмдэглээ.

Партиин обкомой, тэрэнэй -гой, В. И. Черныи ба -мой бусад секретарьнар, областиин гүйсэдхэхэ -тедэй түрүүлэгшэ Н. А. -никовай, тэрэнэй ор-онорой, мүн бусад хэдэ - хүтэлбэрилэгшэдэй хү-эриин онол аргые пле- хабаадагшад шүүмжэл-байна. Партиин горкомуу-, райкомуудай секретарь- А. А. Кочетков. Н. П. Ко-ов, К. И. Сабетов, маши-бүтээлгын заводой партко- секретарь В. А. Куц бо- бусад элидхэл тушаа үгэ -дээ, партиин обком, тэ- бюро ба секретарьнар -лмэрез шүүмжэлхы - шэнжэлэлгын жэшээ -гүй, бухы юумэндэ -гээр, һанаа амараар хан- даажа байһан хэрэ- түлөө мэргэжэлтэдэй харюусалгые дутамагаар дээшэлүүлдэг байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Область доторхи промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалта түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудһаа нилээд гээгдэжэ ябана, капитальна барилгын түсэбүүд таһалдалда ороно, ашаглалгада оруулагдаһан үйлэдбэриин хүсэнүүд дутамагаар хэрэглэгдэнэ. Энээнһээ уламжалан, үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо промышленностиин ашаг олзо эрид хороһон байна. Үйлэдбэриин олон коллективүүдтэ ээзн бусаар хандадаг ябадалтай, ажалай журам эбдэлгэтэй тэмсэл эмхидхэгдэнэгүй, партийна органуудта, эхин партийна организацинуудта эдэ бүгэдэ зүбшэн хэлсэгдэнэгүй, шүүмжэлэгдэнэгүй.

Арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхын тула энэ жэлдэ областиин олон хото городуудта, районуудта шухала хэмжээнүүд абтанагүй гэжэ пленумдэ хабаадагшад анхаралаа хандуулба. Байгша оной түрүүшын хоёр һарын турша соо нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө бага һүн гүрэндэ худалдагдаа, промышленностиин 46 предприяти продукци үйлэдбэрилэн бүтээжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээгүй.

Областиин партийна организацида шүүмжэлэл хаягалтагүй һула байна. Олохон ушарта юрэнхы дээрэнь хэлэгдэдэг гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Дутуу дундануудай ушарһан шалтагаанууд шэнжэлэгдэнэгүй. Партийна ба гүрэнэй журам эбдэһэн хүтэлбэрилэгшэд тушаа партиин обком, горкомууд, райкомууд хамаагүйшэгөөр хандана.

һайтар бэлдэнгүй суглаануудые, зүблөөнүүдые үнгэргэжэ, олон хүдэлмэрилэгшэдые ажалһаань һаатуулдаг ушар бии гэжэ пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд партиин обкомые, областиин гүйсэдхэхэ комитедые, областиин бусад хэдэ хэдэн эмхинүүдые эрид шүүмжэлээ. Партийна комитедүүд, совет зургаанууд олон шиидхэбэри гаргабашье, тэдэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар табидаг байна гэжэ «Тамбовполимермаш» заводой токарь Н. Г. Ардатов, партиин Рассказовска горкомой секретарь В. В. Мосолов, областиин арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. И. Чмыхов, «Память Ильича» колхозой түрүүлэгшэ В. И. Золотова болон бусад хэлэбэ.

Пленумүүд, партийна суглаанууд дээрэ, хэблэлдэ гараһан шүүмжэлэлнүүдэй нүлөөе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин обкомой пленум гол анхаралаа хандуулба. Жэшээнь, һүүлэй хоёр жэлэй турша соо областиин «Тамбовская правда» газетэдэ 800 гаран шүүмжэлхы материал толилогдобошье, эдэнэй гурбанай нэгэн тушаа ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тухайнь лэ уншагшадта мэдээсэгдэһэн байна. Шүүмжэлэлдэ буруугаар хандагшадта шанга харюу үгэхэ шухала байһан тухай КПСС-эй ЦК-гай заабари ехэ удха шанартай гэжэ үгэ хэлэгшэд нэгэ һаналтайгаар тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо Е. З. Разумов пленум дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые хүтэлбэри болгон, партиин обкомой пленум тогтоол баталан абаһан, областиин партийна организациин эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүдые тодорхойлһон байна.

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гараһан Уланай колхоздо КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг дахяад барюулагдаха болобо гэжэ мэдээсээ һэмди. Ажахын түрүү һуури эзэлхэ хэрэгтэ һаалишад нилээд ехэ хубитаяа оруулалсаһан байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Ш. Пиртановагай хүтэлбэрилдэг түрүү фермын һаалишад үдэрэйнгөө һаамда гаража ябана.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

Баргажанай аймаг.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

900-гаад АЙЛШАН

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Кабанскын, Загарайн аймагуудай колхоз ба совхозуудай, предприятинууд болон эмхи зургаануудай юһэн зуугаад ажалшан республикын нийслэл хотодо айлшалба. Ушарынь юуб гэхэдэ, Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүтэлбэрилэгшэд тусхай поезднуудые эмхидхэжэ, Ленинэй ордента оперо болон баледэй театрай ээлжээтэ спектакльдаа хүдөөгэй ажалшадые асарһан байгаа бшуу. Кабанскын болон Загарайн аймагуудай айлшад энэ үдэр Василий Шукшинай рассказуудаар табигдаһан «Характеры» гэжэ спектакль хаража, хүхюу сэнгэлигээр амарба.

Түмэр замай отделениин ба оперо, баледэй театрай хүтэлбэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадай иимэ айлшалалгые заншалта болгохо гэжэ шиидэбэ. Ород ба буряад драмын театрнууд хүдөөгэй ажалшадые баһал иимэ гуримаар уридаг болохо зорилготой.

Манай корр.

ШЭНЭДХЭГДЭНЭ, ХУБИЛГАГДАНА

Улаан-Үдымнай гэр барилгын комбинадай гол корпусууд үргэдхэгдэжэ, үйлэдбэриинь технологи шэнэдхэн хубилгагдажа байнхай. Энэ хүдэлмэриин дүүрэхэдэ, байрын гэрнүүд томо панелеэр гэхэ гү, али шэнэ 135-дахи номерой хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг болохо юм. Энээнэй ашаар квартирнуудай таһалгануудые үргэдхэхэ, түхэл маягыень хубилгаха, абяанай дуулдасые бага болгохо арга олдохо байна.

135-дахи номерой хэрэгсэлнүүд табан-юһэн дабхар гэрнүүдые барихада амжалтатайгаар хэрэглэгдэхэ юм.

Комбинадай үйлэдбэриин шэнэлэн хубилгагдаһанай һүүлээр, түс предприяти жэлдээ байрын 150 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдэй элдэб хэрэгсэл бүтээн гаргаха хүсэтэй болохо байна.

Н. ДУГАРОВА,
«Гидронефтьстрой» филиалай хүдэлмэрилэгшэ.

ЭМХИДХЭГШЭ, УДАРИДАГША, ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Гүрэнэй түсэбтэ даабарииин, социалис уялгын дүүргэлтын хуби заяан коллективэй хүдэлмэриин эмхидхэлһээ, тэрэнэй гэшүүдэй эдэбхиһээ эгэ үндэһэтэй байдагынь бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа. Зүгөөр тэрэнэй хүсые эмхидхэхэ, эдэбхи эрмэлзэлые хүгжөөн толгойлхо хүсэн хадаа тэндэ бүлэг болон нэгэдэлһэн коммунистнууд болоно.

Манай партиин ниитын эгээл эхин нэгэдэл болохын бүлэг коллективэйнгээ доторойн байдалые, хүн бүхэниие өөрынгөө табан хурган шэнги мэдэхэ, ажабайдалдаа алишье талаһаань нүлөөлхэ гүйсэд дүүрэн аргатай байна бшуу. Ушар нимэһээ КПСС-эй манай райком партийна бүлэгүүдые, эгээл шухала, шиидхэхы удха шанартай түшэг тулгууримнай гэжэ ойлгодог, тэдэнэрэй ажал ябуулгаар үргэлжэ һонирхожо, хүдэлмэриинь залан хүтэлбэрилжэ байдаг юм.

Партийна бүлэгүүд үйлэдбэриин түсэбтэ даабаринуудай, абаһан социалис уялганuудай дүүргэлтые хангаха, социалис мүрысөө коллектив доторой эмхидхэхэ, һайн шанартай, үнэ сэнгээр хямда ехэ продукци абахын түлөө оролдолго гаргаха гол уялгатай. Гэхэ зуура бүлэгэй коммунистнууд сугтаа хүдэлжэ ябаһан хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ таараха «түлхюур» олохо эгээл, харюусалгатай, ашатуһа ехэтэй үүргэ дүүргэнэ гээшэ.

Энээнһээ уламжалан, үйлэдбэриин харюусалгатай участок бүхэндэ, шадаал һаа, коммунистнуудые олон болгохо гэһэн гол зорилгогойгоор хүдэлмэри ябуулагдана. Хабарай тарилгын, үбһэ, таряа хуряалгын хүдэлмэриин халуун хаһын үедэ эгээл эдэбхитэй, ажалша бэрхэ коммунистнууд болон комсомолшуудые сэхэ үйлэдбэридэ ябуулдаг байнабди. Тиигэжэ бригада, звенонуудта партийно-комсомольско бүлэгүүдые эмхидхэхэ үндэһэ һуури табигдана. Эдэмнай саг зуурын, нэгэ шухала кампаниин үедэ хүдэлхөөр эмхидхэгдэһэн коммунистнуудай нэгэдэл болоно ааб даа.

Малай томо фермэнүүд дээрэ, тракторна бригадануудта саг үргэлжын партийна 19 бүлэг байгууланхайбди. Эдэ бүлэгүүдэй бүридэлдэ зуугаад шахуу коммунистнууд ородог. Эдэнэрэй диилэнхи олониинь һайнаар хүдэлнэ, коллективэйнгээ ажабайдалай эзэн, эмхидхэхы, элсүүлхы хүсэн боложо шаданхай гэжэ тэмдэглэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Сугтаа ажаллажа байгшадайнгаа ажал хэрэгээр, ажаһуудалаарнь, гэр бүлынь байдалаар ходо һонирхожо, шухала сагтаа болоо хада хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ, зарим нэгэниие захадахашье ушар гарадаг.

Коллективэй үйлэдбэриин, ниитын байдалда партийна бүлэгэй али зэргын аша үрэтэй нүлөө үзүүлдэг байһые хэдэн жэшээгээр баримталха хүсэл түрэнэ.

Тиимэһээ түбхын түрүүндэ Саяанай совхозой Улаан-Горхоной һү һаалиин фермын партийна бүлэгэй ажал ябуулга тушаа богонёор тоггоолтой хаш. Энэ бүлэг долоон коммунистнуудһаа бүридэнэ. Тэдэнэй табаниинь һаалишад, нэгэ үхэршэн, фермые даагша. Инхэлээрээ булта шахуу сэхэ хүдэлмэри хэжэ ябаһан хүнүүд болоно.

Фермын энэ коллектив 1974 он болотор ходо гээгдэжэ, бирагүйшүүлэй тооһоо хахасадаггүй бэлэй. Урзанда фермын һаалишад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1.435 килограмм һү һааһан байгаа. Үнгэрһэн жэлэй эхиндэ КПСС-эй ЦК партида, совет арадта хандаһан Хандалга тунхаглаа һэмнай. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай тогтоол мүн лэ абтаһан бэлэй. Эдэ шухала документнүүдые коллективэйнгээ гэшүүдтэ ойлгуулха, харюу болгон һайнаар хүдэлхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн эндэ болоһон байгаа. Арга боломжонуудаа элирхэйлээд байхадаа, үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа жэлэй туршада 300 килограммаар нэмээхэ аргатайбди гэжэ коммунистнууд нүхэдтөө дурадхаа. Угтамжын түсэб табигдаһан бэлэй. Эдэ бүгэдэ бултанаар дэмжэгдээ һэн.

Хүн бүхэн социалис уялга абаа. Үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 300 килограммаар дээшэлүүлжэ, 1.800 килограммда хүргэхэ гэлсэһэн байгаа. Тэрэ абаһан уялгаяа, угтамжынгаа түсэб дүүргэхын түлөө шанга тэмсэл жэлэй хугасаада үргэлжэлөө. Амжалта нилээд һайн байшоо. Нёдондо тус фермын һаалишад бүхы, дээрээ дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 2.308 килограмм һү һаагаа. Нэгэл жэлэй туршада урдахи жэлэйхиһээ аяар 800 килограмм һү ехээр абаба бшуу. Тиихэдэ һаагдаһан центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн 27 түхэригһөө 21 түхэриг болотороо хямдарба.

Энэ үрэ дүн хадаа партийна бүлэгэй гэшүүдэй коллективэйнгээ дунда эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулһые баримталан харуулна. Энэ хүмүүжүүлгын болон ойлгууламжын хүдэлмэриин бодото бэелэлые үшөө нэгэ нимэ жэшээ гэршэлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ энэ бүлэг гурбан хүниие өөрынгөө зэргэдэ жагсаажа шадаа бшуу. Урзанда нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэһэн Д. Д. Хапхаранов, С. Ж. Сыренова, Н. И. Молокова бага саг соо хүдэлөөшье һаа, ажалда абьяастай байһан тула түрүү малшадай зэргэдэ ороо. Ингэжэ манай партиин гэшүүн болохо зол хубитай байгаа.

Имэ нэгэ партийна бүлэг энэ совхозой гахайн фермэ дээрэ байгуулагданхай юм. Эндэ хүдэлдэг коммунистнууд баһал эбтэй эетэй, ажалша габшагай коллектив бии болгожо шадаһан байна. Нёдондо түсэбтэ даабаряа тус коллектив нилээд һайнаар дүүргэһэн байгаа. 4.200 поршоонхо абаха даабаряа 135 толгойгоор үлүүлээ, 3.173 центнер мяха абаа. Харин даабаринь 2.562 центнер һэн. Ингэжэ совхозой гахайшад мал үсхэбэрилхэ, мяха абаха юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабарие дүрбэн жэлэй туршада дүүргэһэн ажалай нимэ ехэ амжалтатай.

Энэ фермын малшад бэе бэедээ туһалалсадаг, эрилтэ ехэтэйгээр хандалсадаг, бэе бэеэ хүндэлэлсэдэг, журам шангатай коллектив болонхой. Нэгэн бултанай түлөө, булта нэгэнэй түлөө гэһэн ёһо заншал эндэ гуримшанхай. Бэрхэ гахайшан Аграфена Петровна Замбулаевагай толгойлдог партийна бүлэг табан гэшүүдтэй. Партгрупорг өөрөө коллектив соогоо ехэ хүндэтэй хүн. Табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэжэ, ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум мэнэ һая энэ эхэнэрые «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнаа.

Энэ хоёр коллективтэ залуу малшадые һурган хүмүүжүүлхэ хүдэлөөн дэлгэрэнхэй. Бэлиг шадабаритай, баян дүй дүршэлтэй болоһон урдаһай малшад залуу үетэниие шефтээ абаад, ажалда һургана, дүй дүршэлөө хубаалдана, ажабайдалайнь замай залуурша болоно.

Түгэсхэхы жэлые ажалай бүри ехэ амжалтаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн ехэ мүрысөөндэ эдэбхитэй оролсоһон Улаан-Горхоной МТФ һү һааха, гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэб энэ жэлэй түрүүшын квартал соо дүүргэхэ, жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2.500 килограмм һү һааха социалис уялгатай. Харин тиихэдэ гахайн фермын коллектив 4.500 поршоонхо абажа түлжүүлхэ, гүрэндөө 3.000 центнер гахайн мяха тушаахаар бэеэ уялганхай.

Имэл эрмэлзэлтэй, үүсхэлтэйгээр хүдэлмэреэ эмхидхэн ябуулдаг партийна бүлэгүүд аймаг соо үсөөн бэшэ. Үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ ябаһан коммунистнууд ганса ажалдаа һайнаар хандаха, һайн үрэ дүн туйлаха бэшэ, мүн өөрынгөө мэргэжэл дээшэлүүлхэ, культурно-техническэ мэдэсээ үргэдхэхэ, залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ ехэ уялгатай байһанаа һайн мэдэнэ. Гадна дутуу дундануудтай, муу журамтай эбсэшэгүй байхаар мүн лэ бэеэ уялгалдаг шуу.

Жэшээнь, Түнхэнэй совхозой МТМ ба гаражай коллектив журам һулатай байһан юм. Ажалай журам эбдэхэ, архидаха гэхэ мэтын муу юумэнүүд нэгэтэ бэшэ үзэгдэдэг һэн. Харин эндэхи партийна бүлэг, тэрэниие эмхидхэгшэ В. Д. Комиссаровай али олон хэмжээ ябуулга бэелүүлһэнэй ашаар эндэ таагүй ушар дайралдахаяа болёо.

Эндэ нэгэ хэдэн жэшээнүүдэй ёһоор болоходо, зүбөөр хүдэлмэреэ эмхидхэжэ шадаһан партийна бүлэг коллективэй ажабайдалда, үйлэдбэриин хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлжэ шадаха хүсэн болоно гэһэн тобшолол хэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр партком болон партбюро хадаа тэдэнэрые хүтэлбэрилхэ, тэдэндэ туһалха уялгатай. Тиигээгүй болбол түргэн зуура бэеэ харуулхагүй байха. Тиимэһээ КПСС-эй райком партийна бүлэгэй ажал ябуулгада үдэр бүриин анхарал хандуулна. Энэ талаар зарим тэды дүй дүршэлтэйшье бологдоо.

Е-Д. МАНЗАЕВ,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой инструктор.

ХОЁР ҮДЭРЭЙ СЕМИНАР

Сомоной, сельскэ, поселкоро Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй ба секретарьнуудай хоёр үдэрэй семинар Зэдын аймагай түб Петропавловка тосхондо боложо үнгэрбэ. Семинарта хабаадагшад «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 30 жэлэй ой» тушаа КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой дашарамдуулан, нютагай Соведүүдэй зорилгонууд» гэһэн партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо Ц. Д. Доржиевай, «Ажалшадай ажаһуудалай, худалдаа наймаанай, соёл культурын эрилтэнүүдые гүйсэд хангахын тула нютагай Соведүүдэй зорилгонууд» гэһэн аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо П. М. Бальчуговай, «Совет гүрэнэй зургаануудта, ленинскэ ёһоор хүдэлмэрилхэ онол арга нэбтэрүүлхэ» гэһэн аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Ю. Цыбикжаповай элидхэлнүүдые шагнабад.

И. САНЖИЕВ,
Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

ӨӨРЫН ЗҮРГЭ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Эгээн түрүүн энэ басагантай уулзахадаа, тэрэ бүри багахандаа эжыгээ дахажа, һаалиин фермэ соогуур хормойһоонь нилээд шэргүүсэлдэһэн, тугал, бяруу тэбэрижэ һайса наадаһан, ууралтама бүлеэхэн һүнэй, мүн үбһэ, силосэй гашуубтар хангал үнэр яһала үнэрдэжэ хүн болоһон байгаа ёһотой гэжэ юундэшьеб һанаа һэм.

Мүнөө хүдөөгэй залуушуул, эхэ, эсэгынгээ бүхы наһаараа хэһэн хэрэгыень үргэлжэлүүлэн, энэ ажалда дуратай уг заншалыень бэедээ абан, эхилһэн зүргыень дахажа, өөһэдөө малшад, һаалишад болодог гээшэ ааб даа. Энэмнай алишье талаараа дэмбэрэлтэй һайхан хэрэг.

Тиигэбэшье дарханай хүбүүн — дархан, малшанай үхибүүн заатагүй малшан болодог бэшэ ха юм. Эндэ тэрэнэй өөрынь лэ хүсэл эрмэлзэл, дура сэдьхэлынь, һанал бодолынь шиидхэдэг шуу.

Юрэдөөл, абаһаар Альфинур Газисоваһаа ингэжэ асуубаб:

— Хайшан гэжэ түрүүн һаалишан болоо һэмши? Эжышни һаалишанаар хүдэлдэг байгаа ёһотой..

— Үгы. Эжы, баабай хоёрни механизатор мэргэжэлтэй юм. Бишье эндэ һаалишан боложо ерэхэһээ урда үмсынгөө ганса үнеэешье һааһамни үсөөн байха. Юундэшьеб эбэрнүүдэйнь ёрдойлдоходо, хүлэйнь хүдэлхэдэ хайражархина аа гү, гэжэ айгша һэм, — гээд тэрэ энеэбхилэн хэлэнэ.

ТЕЭД МҮНӨӨ энэ басаганай шадамар бэрхээр хүдэлхыень хаража ханалгүй. Тэрэ үнеэдээ энхэргэн дулааханаар эльбэсэгээн, ууса шоргон дээрэһээнь аалихааар ташажа, байрадань оруулаад, хүхэ дэлэнгыень дүмүүхэн зохидоор нидхэржэ, аршажа ерээд оншотой мэргэнээр шоборон, хөөһэтэмэ сагаан һү хүнэг соо хүүесэ һаажа һуухыень харахадаа, дээрэ хэлээшыень этигэхээр бэшэ байгаа бэлэй. Ягаа улаахан хасартай, үшөө үхибүүн түхэлөө алдаагүй түхэреэн шарайдань баярай энеэбхилэл таһарнагүй, аман соогоо гүбэнэн юушьеб дуулажа ябаад, шамбай түргэн хүдэлнэ.

— Юу хэлээ гээшэбтөө. Битнай түрүүн һая ерээд байхадаа үнеэнэй хүхэшье ёһоор шоборжо шадахагүй байгааб. Хэдыхэн үнеэ һаагаа болоод, гарни шалажа, арбайшагша һэн. Ёһоор һаажа шадахагүйдэш үнеэд мүртэй байрадаа байжа үгэхэгүй, гүйлдэхэеэ һанаха, һүеэшье өөдэтэй табихагүй. Юрэдөөл, түрүүшээр зобогшо һэм даа, — гэжэ Альфинур уһан буряад хэлээр хөөрэнэ.

...Нэгэтэ зун тэрэнэй наймадахи класс дүүргээд байхадань танил басаган Галина Собенникова уулзаад, ингэжэ хэлэбэ:

— Альфинур, ши һаалишан болыш. Миниингээ үнеэдые тушаажа абахаш. Һурахаяа ошохом, табиит гэхэдэ, фермые даагша орондоо хүниие оло гэнэ.

— Ой, болиниш, би һаалишанаар хүдэлжэ шадахагүйлби. Хүн болоһоор үнеэ һаажа үзөөгүйлби, — гэжэ тэрэнь айнгяар хэлэбэ ха.

— Яахашьегүйш. Намтаяа нэгэ һара тухай хүдэлхэш, һурахаш, — гээд Галинань һалабагүй.

Хоюулаа дахасалдаад, фермэдэ ерэхэдэнь тэрэ үедэ бригадираар хүдэлжэ байһан Нима Базаров басаганай наһаар багаханшье һаа бэеэр шамбай сула байһые, яһала үнжэгэн хадьха бэшэ, хүдэлмэришэ хүдэроор һураһыень тухайлан хараад, ингэжэ хэлэбэ:

— Ши, Малех Газисовай ехэ басаган гүш даа? Баабайш бэрхэ тракторист, мэдэхэби. Гэртэхиндээ хэлээ гүш? Шадабагүйб, хүндэ байба гээд, һүүлдэ үнеэдээ орхёод тэрьелжэ болохогүйбши бы даа. Бодожо үзэ...

ТИИГЭЖЭ 1971 ОНДО Альфинур Газисова Үдын совхозой Баянголой фермэдэ һаалишан боложо ерээ бэлэй. Үнэхөөрөөшье залуухан басаганда абаһаар бэрхэтэй байба. Дүй дүршэл багатай, үхэрнүүдэйнгээ абари зан үшөө ёһоор мэдэхэгүй дээрэһээ тухашардаг, хорёод, үнеэдээ һаажа хойноно гаратараа бусад һаалишадһаа ходол гээгдэшэхээ һанадаг һэн. Зариманда бултанһаа урид ерээшье һаа, ажалаа эгээл һүүлдэ дүүргэхэ. Шадабаригүй дээрэһээ үлүү ябадал, дэмы хүсэ гаргаха, хубхай яараха, тиигээд һүүлдэнь мэдэхэдээ ехээр эсэшэһэн байха.

Хэдышье оролдоод, заримдаа бусад һаалишадһаа бага һү һаагаад байхадаа урманиинь хухаран алдаха. «Юушье хэжэ, бэеэ зобооноб, ондоо ажал олдохогүй һэн гү, энээнээ хаяха юм байна» гэһэн бодолнуудшье басаганай толгойдо ороод абаха. «Теэд зон юун гэлсэхэб? Зүрхэ зоригүйхэн, ажалһаа айха ахирхан басаган байгаа» гэлсэхэ ха юм гээд һанахадаа, баһа досоонь нэгэ ондоо болодог бэлэй.

Баянголой фермын үниинэй һаалишан Гармажап Жимбеева өөрынгөө үхэрнүүдые эдеэлүүлжэ, һаажа байха һамбаандаа нэгэ сүлөө олоод лэ басаганай хажууда ерэдэг һэн. Хайшан гэжэ малаа эдеэлүүлхэ, ямар үнеэндэ хэды шэнээн үбһэ, силос, бурдууг үгөө һаа, һайн бэ, ямар үнеэнэй хүхэ дэлэн хэды дахин эльбэжэ, нидхэржэ һаахада һүн ехэ гарахаб гэхэ мэтэ заабари, һургаал хэлэжэ үгэдэг байгаа. Мүн баһа үниинэй һаалишан Ешима Банзаргашеева, Елена Рассадина гэгшэд залуу басаганда али болохоор туһалдаг һааб даа. Өөрөөшье Альфинур һүбэлгэн, ойлгомжотой ухаансар басаган хадаа дүршэлтэй хүнүүдэй яажа хүдэлдэгые ходо адаглажа, уданшьегүй һаалишанай ажалай онол оншо, дүй дүршэл тухай олон юумэ мэдэхэ, шадаха болоодхёо һэн.

Хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын 1972 ондо нүхэр Газисова үнеэн бүриһөө түрүүшынхеэ 2000 үлүүтэй килограмм һү һаагаа. Урзанда тэрэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2329 килограмм һү һаажа, фермынгээ, совхоз соогоо эрхим һаалишад гэжэ суутай Гармажап Жимбеева Елена Рассадина хоёртол бага ахигдаба. Харин нёдондо, табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 2769 килограмм һү һаажа, жэлэйнгээ түсэб болон социалис уялгаяа холо үлүүлэн дүүргээд, бухы аймаг соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа.

— Үнэн зүрхэнһөө зориһон, бухы хүсэ шадалаараа оролдоһон хүн ямаршье ажалай оншо олохо байна. Шадахагүйб, хүндэ байба гээд айгаад, тунхаряад байгаа һаа, юу бирахабши даа, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ түгэсхэхы жэлэй түрүүшын үдэрһөө тэрэ баһал эрхимээр ажаллажа байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ Үдын голдо ехэ ган гасуур боложо, үбһэ тэжээлэй багаар бэлэдхэгдээд, мүнөө малай эдихэ хоолой дутамагшье һаань, тэрэниие һайнаар, бодомжотой зүбөөр хубаарилжа эдюулнэ. Илангаяа үнеэдээ оролдосотойгоор харууһалжа, хаһа сагыень алдангүй эдеэлүүлнэ.

Манай ерэхэдэ үнеэдэй үдэрэй һаалган эндэ һая дүүрэжэ байба. Альфинур гүйдэлөөрөө шахуу ябан, һаагдаһан үнеэдээ уяаһаань тайлажа газаашань гаргаад, кормушкын газаагуур унаһан үбһэ, һолоомо хам-хум суглуулжа һөөргэнь хэнэ. Малай байха газарта хюрөөгэй хуурайхан хибэдэһэ асаржа дэбдинэ.

— Үнеэдтэ мүнөө тэжээл бага үгтэнэл даа. Үнеэн бүхэндэ 2 килограмм үбһэн, тэды шэнээн буйлуулһан һолоомо, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 400 грамм талха тарянай зүйл эдюулэгдэнэ. Теэд энээнһээ ехэ тэжээл эдюулхэ аргагүй хадаа яахабши. Байһан юумыень лэ һайнаар буйлуулжа, граммшье үрилтэ хоролто болгонгүй үгэхэ гэжэ оролдонолди даа, — гэнэ тэрэ.

Энэ жэлдэ комсомол басаган Альфинур Газисова бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, үнеэн бүриһөө 2500 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаб гэжэ уялга абанхай.

— Альфинур гансашье өөрөө һайнаар хүдэлөөд лэ һанаа амар ябадаг бэшэ, зон нүхэдтэеэ эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ, бухы фермээрээ һайн үрэ дүн туйлахые оролдодог эдэбхитэй басаган юм. Тэрэнэй хэн нэгэнтэй арсалдажа, шууяа татажа байхые дуулахагүйш. Ходол согтой хүхюун, энеэдэ зугаа таһалдуулдаггүй. Түрүүшынгээ жэлдэ хүдэлжэ байһан залуу басагад Дугарма Гончикова, Нина Базарова хоёрто али болохоор туһалдаг, ходо дахуулан ябадаг юм. Өөрөө нёдондо Буряадай хүдөө ажахын техникумдэ заочноор һурахаяа ороо, — гэжэ фермые даагша Ц-Е. Чимитдоржиева омогорхон хөөрөө бэлэй.

Ингэжэ басаган нэгэтэ фермэ тээшэ өөрын зүргэ гаргажа, хүшэршье һаа сэдьхэлдэнь, хуби заяандань тааралһан, алдар нэрыень суурхуулһан ажал олоо. Энэ зүргэнь саашадаа бүри сэхэ, арюун һайхан байг лэ.

М. НАМЖИЛОВ,
Хориин аймагай.
Үдын совхоз.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ХҮДӨӨ БЭШЭГШЭД... ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛ...

Эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй аймагай зүблөөнүүд боложо байна. Хяагтын, Улаан-Үдын, Прибайкалиин аймагуудта болоһон хэблэлэй эдэбхитэдэй хуралдаанууд үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэржэ, хэһэн ажал хэрэгүүд согсологдоо, саашанхи хараа зорилгонууд тодорхойлогдоо. Энээниие гобшолон хэлэхэдэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые яажа оруулхаб гэһэн асуудалда гол түлэб анхаралаа хандуулһан байна. Тиихэдээ ажалшадай дунда үргэнөөр дэлгэржэ байһан социалис мүрысөөнэй ябасые, тэдэнэй абаһан уялгануудай дүүргэлтые хинан шалгажа, түрүү эдэбхи үүсхэлые саг соонь дэмжэжэ байха тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоно.

Энэнь тон зүб гээд һанагдана, юуб гэхэдэ, үнэхөөрөө, мүнөө үедэ энээнһээ шухала асуудал гэжэ үгы. Энэ жэл гайхамшагта табан жэлэймнай түгэсхэхы жэл болоно. Ушар нимэһээ 1975 оной түсэбэй дүүргэлтэһээ ерээдүймнай асари ехэ зорилгонууд дулдыдаха байна. Тиимэ болохолоороо манай хэблэлэй эмхидхэхэ юумэн яһала ехэ, хүндэтэй ба харюусалгатайшье.

Совет хэблэл — арадай шэнжэтэй хэблэл мүн. Имагтал хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэйнгээ үнэн сэхэ туһаламжын ашаар хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд арадайнгаа ажахын хүгжэлтэдэ хэрэгтэй болоһон асуудалнуудые олоной анхаралда табижа байха аргатай байдаг. Тиимэл тула тэдэнэртэйгээ холбоо барисагаа улам саашань бэхижүүлхые, али нэгэн зорилго шиидхэхэдээ, тэдэндэ түшэглэжэ, тэдэнэйнгээ хүсөөр бэелүүлжэ байхые оролдодог. Тиигэжэ «хэблэл хадаа социалис байгуулалтын зэбсэг болохо ёһотой», гэһэн В. И. Ленинэй заабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Тэрэнэй аша үрэнь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Нээрээшье, совет хэблэл хамтын пропагандист, агитатор, эмхидхэлшэ байха үүргэеэ хододоо дүүргэжэ ябаһан түүхэтэй. Энэ ехэ үүргэ, уялгаяа хэблэлэй бэелүүлхэ гол шухала эрхэ нүхэсэлынь — хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй туһаламжа болоно гэжэ сэхэ мэдэрхэ ёһотойбди. Энээниие гансахан манайшье республикын байдал дээрэһээ харахада тон эли тодоор харагдана.

Һүүлэй хэдэхэн жэлэй туршада буряад оронoймнай хэблэл, илангаяа аймагай газетэнүүд хэмгүй ехээр ургажа, нютагайнгаа ажабайдалда ехэ нүлөө үзүүлжэ байдаг болоо. Жэшээлхэдэ, «Улаан-Сэлэнгэ», Кабанскын «Байкальские огни» газетэнүүдэй уншагшад эрид олошороо, эдэ газетэнүүд 6—7 мянган хэһэгээр тарана. Удха болон уран найруулгынгаа талаар «Зэдын үнэн», Яруунын «Улаан-Туяа» газетэнүүд һайжараа. Тус газетэнүүдтэ саг үргэлжэ бэшэжэ байдаг хүнүүд олон юм. Олонхидынь ажалай түрүүшүүл, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадагшад, элдэб мэргэжэлтэд болоно. Тэдэнэр ажахын, соёл гэгээрэлэй, хүмүүжүүлгын асуудалнуудые олоной анхаралда табижа, гүрэн түрын удха шанартай хэрэг шиидхэлсэдэг юм. Эдэнэр бултадаа ниитын хэрэгые нэн түрүүнэй хэрэг гэжэ тоолодог мэдэрэл ехэтэй хүнүүд мүн. Имэл хадаа зоной дунда хүндэтэй ябадаг шуу.

Уншагшад болон эдэбхитэдтэйгээ холбоо барисагаа бэхижүүлхэ талаар Загарайн «Вперед» газетэ һа[...] харуулна. Тус редак[...] бүри дунда зэргээр [...] бэшэг өөһэдынгөө [...] һээ абадаг. Тэрэн[...] нютагайнга ажабай[...] гэнөөр харуулжа [...] шухала шухала асу[...]дые саг дары табид[...]гай бүхы предприяти[...] болон совхозуудта [...]даһан бүлэг корре[...]нүүд газетынгээ ху[...] гараһан бэшэгүүд[...] шалгалта хэжэ, хэ[...]ха хүдэлмэри ябуу[...] Имэрхүү хүдэлм[...] «Прибайкалец» газе[...] дэлмэрилэгшэд ябуу[...]на. Эндэхи хүдэлмэ[...] хүдөө бэшэгшэдтэй[...] уулзажа, тэдэнэйнгэ[...] элдэб янзын шалга[...]налта хэдэг. Туһала[...]гэдэг юм. Тиигэжэ [...]ци ажабайдал, ажа[...] хабаатай, һонирхон[...] маар зүйлнүүдые о[...] байдаг. Мүнөө үедэ [...] мүрысөөнэй ябас[...] лективүүдэй абаһа[...] нуудай хэр зэргээр [...] дэжэ байһые хару[...] урданайхиһаа бүри [...]раар, зохид түхэлтэ[...] лилдог болоһониинь [...]тай. Хэблэлэй эдэбх[...] лохо Сэлэнгын мод[...]зын хүдэлмэришэн [...] Бабкин, Нестеровск[...] һургуулиин багша С.[...] ропов, Итанцын ле[...]зой пропагандист П.[...]равлёв, «Прибайка[...] совхозой бригадир А.[...] совский болон бусад[...] шэгүүдые уншахад[...] холтой, һүргаал [...] зүйлнүүд яһала байд[...]

Мүнөө юһэдэхи та[...]лэй шиидхэхы үе. А[...]дай дунда үдэр бүр[...] дэжэ байһан социали[...] сөөнэй ябасые үйлэ[...] коллективүүдэй абаһ[...]ганууд хэр зэргэ[...] гэгдэжэ байһые хар[...] түлөө тэмсэлээ ул[...] гадхаха гээшэ хэбл[...]хы хүдэлмэрилэгшэд[...] түрүүн хүдэлмэришэ[...] бэшэгшэдэй дайшал[...]рилго болоно. Энэмн[...] хүндэтэй хэрэг.

Хэблэлэй эдэбхитэ[...]сэн ехэ. Тэдэнэй х[...] үни холын түүхэтэй. [...] бэридэ дүтэ, ажал[...] ямар ябажа байһые х[...] дөөрөө хаража, хоёр[...]рээ шагнажа, бэе дээр[...]жэ ябадаг тула тэдэ[...] үнэтэй, сэнтэй байдаг. [...] тиимэһээ үшөө хурса[...]лын хараатайгаар бэш[...]лохые оролдохо гэһэн [...] табигдана гээшэ. Түү[...]лэ хэрэгүүд, түрүү [...] тухай редакцинуудта [...] хэндэ мэдээсэжэ байх[...]ла болоно.

Партийна комитеду[...] тагай редакцинууд х[...] олон мянган эдэбхитэ[...] дэлөөе зүбөөр хүтэлб[...] газетын хүдэлмэри[...] эдэбхитэйгээр хабаа[...]тай зохид эрхэ байд[...]гуулха уялгатай.

Энэ талаар дутуу[...] нууд үшөөл бии бай[...]жэ сэхэ мэдэрэлтэй [...] ушарта хүдөө бэш[...] дохёогоор саг соогоо [...] абтадаггүй, али боло[...] тагаанаар хосһон хөө[...] болоод үлэшэдэг ябад[...] үзэгдэдэг зандаа. Эд[...] дэндэ эсэс табиха саг[...]

Саашадаа газетэ[...]һан шүүмжэлэлнүүдтэ[...]ралтайгаар хандажа, [...]ры хэмжээ абажа бай[...]тойбди. Тиигэбэл, хүд[...]шэн, хүдөө бэшэгш[...] эдэбхи үүсхэлые ула[...]руулжа, бухы ажал [...]даа үргэнөөр хаба[...] шадаха байхабди.

И. ОЧИР[...]
КПСС-эй обк[...] хэблэлэй секторые да[...]

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй У[...]

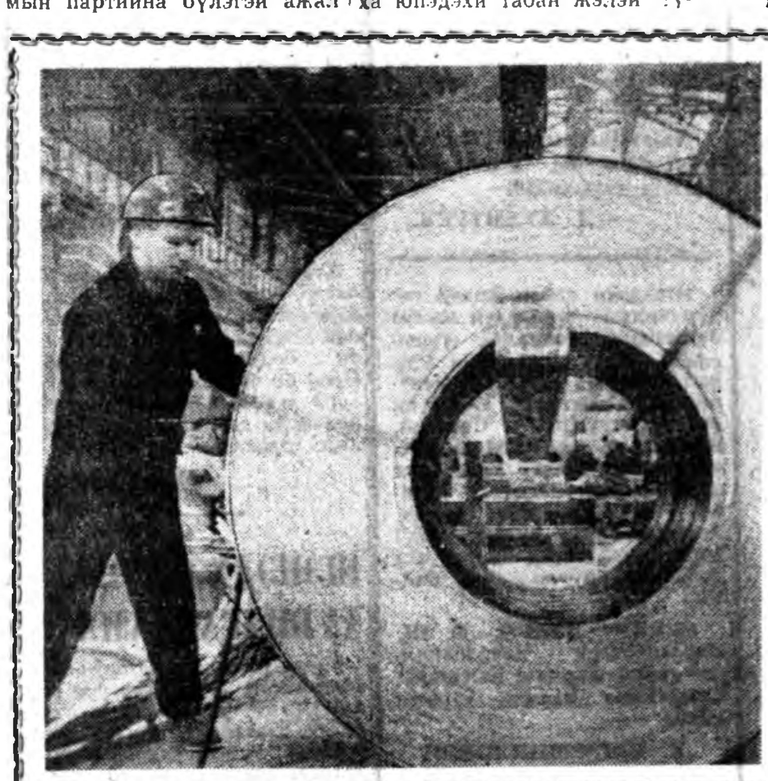
НҮХЭР К. П. ВДОВИЧЕНКЫЕ БУРЯАДАЙ АСС[...] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХ[...]

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуула[...]далдаа наймаанай системэдэ олон жэлэй турша[...]наар ажаллаһанайнь түлөө Захааминай аймагай [...] прдснабай начальник Кондрат Платонович Вдови[...] Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]дэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[...]
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕН[...]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи[...]
Секретарь И. ЧЕРНЯК[...]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной мартын 10.

ЧЕРЕПОВЕЦКЫН ПРОКАТЧИГУУДАЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

ВОЛОГОДСКО ОБЛАСТЬ. Череповецкын металлургическа комбинадта буладые ута руунь зүһэхэ агрегат ашаглалгада орохоор бэлдэгдэжэ байна. Энэ хоморой шухаг агрегадай ашаглагдахада, завод жэлэй турша соо 600 тонно булад зуруудуудые гаргадаг болохо юм. Прокатчигууд агрегадые түсэбөөр хараалагдаһан жэлэй орондо хоёр һарын туршада проектнэ хүсэндэнь хүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агрегадай түрүүшын продукци.

ТАСС-ай фотохронико.

МЭРГЭЖЭЛТЭ ДУРАДХАНА

ХУРЬГАДЫЕ ЗҮБӨӨР ЭДЕЭЛҮҮЛХЭ

Республикымнай колхоз, совхозуудта хурьгад түлэг абтажа байна. Зарим эрхим хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө зуу, зуу гаран хурьга абажа үрдеэ. Түл абалгаар республикымнай түрүү хонишодой баян дүй дүршэл олондо мэдээжэ болонхой. Тиибэшье һаань, хурьгадые һайнаар түлжүүлхын тула ямар юумэндэ гол анхарал хандуулха хэрэгтэйб гэжэ үшөө дахин һануулха хүсэлэнтэйб.

Түл һайнаар абаха гээшэ нэн түрүүн хонишодой, сакманщигуудай дүй дүршэлһөө, оролдосо хэшээлһээ дулдыдадаг. Түрэлгын үедэ ахалагша хонишон бүхы ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, туһалагшадгаа уялгыень ойлгуулжа үгэхэ, хэрэгтэй болохо зэр зэмсэгээр дүүрэн хангаха зэргэтэй. Үдэрэй 40—50 хонинoй түрэжэ эхилхэлээр лэ хонишодой тон харюусалгатай хаһа хүрэжэ ерэдэг. Хонидой олоор түрэжэ захалхалаар эхэеэ алдаһан, һула, үбшэн хурьгад баһал олошордог. Имэ ушар ехэнхидээ түрүүшынхеэ түрэжэ байһан түлгэ, зуһаг хонидой дунда дайралдадаг.

Түрэһэн хонид түрүүшын хоёр долоон хоног соо үдэрэй 1,5 литр һү үгэхэ шадалтай. Саашадаа 1 килограмм хүрэтэрөө доошолно, тиигээд хоёр һарын турша соо энэл хартанай һү үгэнэ. Энээгээр бодоходо, манай республикада үдхэгдэдэг эхэ хонидые һайнаар эдеэлүүлбэл, хурьгадаа хүсэд садхаажа шадаха һүтэй гээшэ. Хурьгалһанайнгаа һүүлээр хонид илангаяа ехэ тэжээл эдидэг. Энэ үедэ хонидто үбһэ, һолоомо, силос болон таряа талханай зүйл ехээр үгэхэ шухала. Хурьгаяа хүхүүлжэ байха үедөө хонин бүхэн үдэрэй 400—500 грамм таряа талханай зүйл эдихэ ёһотой. Хоёрдохёор, тэжээлэй ашаг шэмэдэ, шанарта ехэ эрилтэ табиха байна. Хонидой шанар муутай тэжээл эдиһэнһээ боложо, хурьгадынь шэшэдэг, үбдэдэг гээшэ. Тэжээлэй мууһаа хонин бүхэн хурьгаяа садхаахаар һүтэй байдаггүй. Имэ хонид хурьгадаа голохоёо һанадаг, тэрээнһээ тэрьелдэг байна. Тиимэһээ гологдоһон, һула хурьгадта нэмэлтэ тэжээл үгэхэ хэрэгтэй. Һайнаар ургаха, тэнжэхынь тула хурьгадые гараһанайнь һүүлээр 10—12-дохи үдэрһөөнь эхилжэ, нэмэлтэ тэжээлээр хооллуулхада болохо. Хурьгадай томо боложо забдахалаар рационниинь һэлгүүлэгдэхэ жэшээтэй. Түрүүшын үдэрнүүдтэ хурьган бүхэндэ 20—30 грамм хүртэхөөр талха шиигтэй болгогдоһон обёосой гурил һагшадаһантай холёод үгэхэдэ һайн. Хажуугаарнь зуун грамм тухай парин һайхан үбһэ үгэхэдэ зохид. Үбһэн талхан хоёрые хурьгадай томо болохо бүри 1,5—2 дахин ехэдхэхэ ушартай.

Хоёр һаратайһаань эхилжэ корнеплодуудые ба һайн шэнартай силос эдюулжэ һургахада болохо. Эдэ тэжээлнүүдые үдэрэй 150—200 грамм хүрэтэр үгэхэдэ хамаагүй. Гурил шиигтүүлээд үгэхэдэ яахадаа һайн бэ гэхэдэ, хуурай гурил хурьгадай хамар, хоолойень бүтээдэг, ханяалгадаг муутай. Хурьгадай байра соо модоной набшаһа үлгэхэдэ ехэ һайн. Юуб гэхэдэ, хурьгад муухай дэбдихэр һолоомо эдихээ, малтахаяа болино. Ингэжэ хурьгад гэдэһэнэй үбшэнһөө хамгаалагдана.

Уһан, тэжээл болон һүн соо минеральна бодосууд багаар дайралдадаг. Тиимэһээ 5—6 грамм мел, үгышье һаа, [...]най гурил болон хэ[...]нонь минеральна дабһ[...]тай худхаад үгэхэдэ [...] Хурьгадай ууха уһан[...] толгойдо сүүдхэдээ 0,1-[...] грамм хүртэхөөр иодто[...] нэмэхэдэ болохо, Эн[...] минеральна бусад дабһ[...] һаа аминдань үгэхэ [...]

Эдэ бухы хэмжээнүү[...] түрэсэ һайнаар абаха [...] ехэ туһа хүргэхэ баа[...] найдагдана.

Н. ЛОПАТ[...]
профессор, хүдөө ажа[...] эрдэмэй док[...]

БААТАР ГАБЬЯАШНИ МАРТАГДАШАГҮЙЛ, ЛЕНИНГРАД!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда манай арадай, Совет Армиин харуулһан агууехэ баатаршалга түйлаһан түүхэтэ илалта, бүхы дэлхэйе фашизмын тахалһаа абарһан ушар үеын үедэ мартагдахагүй, хүн түрэлтэнэй ой ухаанда үлэхэ.

Ленинград. Фашизмтай болоһон хатуу шанга дайнда энэ хотые хамгаалһан хүнүүдэй шэн габьяа хэзээдэ мүнхэ. 900 үдэр ба һүниин туршада фашис шэлэмэл сэрэгшэд Нева мүрэнэй эрьедэхи хэрэмые бүһэлөөд байгаа. Агууехэ Ленинэй хото, революциин үлгы, хүдэлмэришэн ангиин дархан солоор алдаршаһан энэ хото дайсанай ууp сухалда дабагдаагүй. Энэ ехэ хотые үнэһэн тоборог болгохобди, хүн зониие үлэсхэлэн зоболоноор үгы хэхэбди, ехэ буудалга ба бомбодолгоор һүрыень дарахабди гэһэн һайрхуу мэдүүлгэнүүдые фашистнууд хэһэн гээшэ.

Ленинградые хамгаалгада бүхы оромнай бодоо һэн. Социалис Эхэ ороноймнай аха дүү бүхы арадуудай түлөөлэгшэд эм эмээ зэргэлүүлэн, энэ хотые хамгаалалсаа. Тэдэнтэй хамта Питерэй хүдэлмэришэд-коммунистнууд, Балтикын морягууд тулалдаа. Партиин хүтэлбэри доро Ленинград хэрэм болгогдожо, хамгаалагшадынь Эсэгэ оронойнгоо туһаламжые час бүхэндэ мэдэржэ байһан.

Герой-город Ленинградта «Алтан одон» гэһэн медаль барюулхадаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев дайнай үеын бэрхэшээлтэ жэлнүүдтэ Ленинэй городые хамгаалагшадай габьяае үндэрөөр сэгнээ һэн. «Түлишэгүй хүрэшэһэн, үлэн хооһон, ехэ һандаралда ороһон город бүхы дэлхэйдэ ишэжэ мэдүүлһэн: «Ленинград дайсанай гарта хэзээдэшье ороогүй, орохошьегүй'» Герой-город заахашье айгаагүй, бүхы дэлхэйдэ үзэгдөөгүй эрэлхэг зориг тэсэбэри, булад хатуу журам харуулаа һэн. Энэ ехэ тулалдаанда Ленинэй город тэсэжэ гараад, илалта түйлаа. Городой захада хүрэжэ ерэһэн дайсанай сэрэгүүд үй бута сохигдон, үхэлөө олоһон байна.

Ленинэй городые хамгаалгада мартагдашагүй шэн габьяа харуулһан, революционно ёһо заншаалыень үргэлжэлүүлжэ байһан ба ажал хэрэгэйнь алдар солые арьбадхалсажа байһан хүнүүд тухай энэ хуудаһанда хэлэгдэнэ.

[А]рмиин генерал, Советскэ Союзай Герой ФЕДЮНИНСКИЙ хөөрэнэ:

[1]944 ОНОЙ январь һарада манай [с]эрэдэй эрид шанга добтолгоор [Ленин]град дайсанай хүреэлэлгэ[һээ] сүм сүлөөлэгдэһэн юм. Ленин[градска], Волховско фронтнуудай сэ[рэгшэд] Прибалтийска 2-дохи фрон[тын]... мүн Улаан тугта Балтиин фло[той] авиациин сэрэгшэдтэй хам[та]... фашис армиинуудай «Север» гэ[жэ нэ]рлэгдэһэн бүлэгэй оборониые [бута] сохижо, Ленинградые бүһэлэл[гэһээ] сүм сүлөөлһэн байха юм.

[Лен]инград шадар түйлагдаһан [илалта] хадаа 1943 ондо фашис сэрэ[гүүды]е бута сохихо талаар Волго [мүрэн] дээрэ, Курск шадар, Днепр [мүрэн] дээрэ Улаан Армиин түйлаһан [илал]тануудтай нягта холбоотой.

... хүсэтэ сохилтодо нэгэтэ ... ороһон фашис эзэрхэг түрим... Ленинград шадарһаа дай... ошохогүй байһан. Гитлеро[вцуу]д эзэмдээд байһан газараа ор[хихогү]йн тула ехэ юумэ хэһэн. ... «Хойто зүгэй бүхэлэлтые» ..., Ленинградай «түмэр бүһэ» ... шадахагүй гэжэ хэлэдэг ... Үнэхөөрөөшье дайсанай обо... хэдэн олон бүхэлэлтэтэй, хэдэн ... километртэ дабхасаһан бэлэй. ...гай 2-дохи армиин добтолхо фронтын урда фашистнууд өөһэдтөө ехэ таатай зохидоор обороно эзэлбэшье, юушье хэжэ шадаагүй һэн.

Ленинградые дайсанай бүһэлүүрһээ сүм сүлөөлэлгэдэ бэлэдхэлэй хэгдэжэ байха үедэ совет командовани «Ораниенбаумай хүсөөг газарханда» ехэ анхарал хандуулһан. Энээхэн газар Ленинградай баруун тээхэнэ, далайда дүтэ һэн. Ленинградска фронтын командованиин һанамжаар энээхэн газар дайсанай хүсые бута сохилгодо гол үүргэ дүүргэхэ ёһотой байгаа.

Хараалагдаһан операци политическэ, стратегическэ ехэ удха шанартай байһан тула тон нягта наринаар бэлдэгдэһэн байна. Дайсанай хамар доро огто харагдангүйгөөр, тон богонихон болзор соо Ораниенбаумай плацдарм дээрэ 2-дохи армиин сэрэгшэд болон техникые гээлтэ хоролтогүйгөөр асаржа шадаа һэмди.

Далай дээгүүр сэрэг болон техникэ зөөхэдөө бидэнэр элдэб аргаар дайсаниие мэхэлхые оролдогдоо. Тэгэд шадаашье бэлэйбди: эгээл һүүлэй үе хүрэтэр дайсан бидэниие плацдарм дээрэһээ сэрэгүүдээ город руу асаржа байна гэжэ багсаадаг байһан.

Ехэл бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда добтолгоёо эмхидхэхэ баатай болоһонбди. Ойтой, намагтай газарта, хүсэд хурэхэгүй хүрьһэтэй газарта добтолхо болоһон ушарһаа танкова сэрэгшэдтэ онсо анхарал хандуулагдаһан.

Сэрэгшэдэй морально-политическэ байдалай ямар хэмжээндэ байһанһаа үнгэргэгдэхэ операциин амжалта сүм дулдыдахань мэдээжэ һэн. Шиидхэхы добтолгодо бэлдэжэ байха үедэ тусхай шэглэлтэйгээр үнгэргэгдэжэ байһан партийно-политическэ хүдэлмэри ехэ үүргэ дүүргээ бэлэй. Командирнууд, политхүдэлмэрилэгшэд, партийна ба комсомолой организацинууд 1943 ондо түйлагдаһан Эхэ оронойнгоо дайшалхы болон ажалай амжалтанууд тухай сэрэгшэдтээ хэлэжэ үгөө. Ленинград шадар дайсаниие бута сохихо хэрэгтэ бүхы оромнай бэлдээ, партиин ЦК ба Совет правительство энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна гэжэ олондо ойлгуулагдаа һэн. Ленинэй городой революционно ёһо заншал тухай тайлбарилга, Ленинградые хамгаалагшадай баатаршалга тухай, революциин үлгые хамгаалагшадай нэгэшье алха гэдэргээ сухаряагүй тухай хөөрэжэ үгэхэ гээшэ политическэ хүдэлмэридэ гол һуури эзэлһэн юм.

Үбэлэй янгинама хүйтэн үглөөгүүр артиллерийскэ буунуудай пэсрээн газар тэнгэри доһолгобо. Халуун шулуу долёоһон солдадуудшье нимэ юумэ үзөөгүй байһан. Габшагай 2-дохи армиин ба Балтиин Флодой артиллеристнүүд 65 минутын туршада дайсанай оборонье буудажа мэдэбэ. Дайсанай хороод байһан газарта зуу мянгаһаа дээшэ снаряд, минэ тэһэрээ.

Арми ба Флодой артиллериин нэгэ дороо гэнтэ буудаһанай ашаар дайсанай сэрэгүүд, техникэ ехэ гээлтэ хоролтодо ороо. Дайсан буу зэбсэгэйнгээ гол хүсэ алдаһан, штабуудайнь хүдэлмэри эбдэгдэһэн, сэрэгүүдэйнь хүтэлбэри таһалдаһан юм.

Манай сэрэгшэд эбтэйгээр добтолгодо орожо, дайсанай оборонын түрүүшын линии таһа татан, 4 километр урагшаа дабшажа шадаа. Дайсан үсэд шангаар тулалдаа, газар дайдынмай метр бүхэн дайгаар абтаа һэн.

Январиин һүүл багта гурбан фронтын хүсөөр, авиаци ба Балтиин Флодой дэмжэлгэтэйгээр Ленинград дайсанай бүһэлэлгэһөө сүлөөлэгдөө.

[Со]ветскэ Союзай Герой, генерал-майор А. Г. АФАНАСЬЕВ хөөрэнэ:

[НЕ]ВА МҮРЭНЭЙ эрьедэхи хэрэмэй ... үни удаан хүлеэгдэһэн үдэр ...е хүрэжэ ерээ бэлэй. Добтол[хо]хоор хараалагдаһан Москов[ска] шоссе дээрэ генерал Н. Н. Си[моняко]й командалдаг гвардейскэ 30-[дахи] корпус, генерал Путилэвай — [...-да]хи, полковник Романцовай — [...-да]хи, полковник Щегловой — [...-да]хи дивизинүүд гаргагдаба. Дай[най] бэрхэшээлтэ һургуули гара[һан], туршэл ехэтэй болоһон эдэ сэ[рэгшэ]дэй үмэнэ Ленинградай фрон[тын] ба 42-дохи армиин командовани [мана]й олон дабхар, гүнзэгы обороные сүмэ сохихо харюусалгатай зорилго табиһан юм.

Пулковай гүбээ. Январиин сэбэрг хүйтэн үглөө тооһоржо байба. Үнэд асарагдаһан гвардейскэ 63-дахи дивизиин полкнууд: зүүн гар талада полковник Кожевниковэй 192-дохи, дундань — минии командалһан 190-дэхи, баруун гар талада подполковник Шерстенёвой 188-дахи полк добтолгодо орохоор бэлэн байба.

«Катюшануудай» һүүлшын буудалгын һүүлээр улаан ракетэ эгтэргэй өөдэ зурыба. Сагаан халаадуудые үмдэһэн хэдэн зуу, мянган сэрэгшэд нэгэ доро окон сооһоо һуга һурэн гаража, урагшаа дабшаба.

Дайсад тиимэ бэлэхэнээр сухарихагүй, үсэд нэтэрүүгээр тулалдаа. Манай гвардеецүүд тоггон тэрэнгүй дабшажа, түрүүшын траншейнүүдые эзэлбэ. Пулковай гүбээ ара таладамнай үлөө.

Фашистнууд «Хирээн хада» гэжэ нэрлэгдэһэн үндэр газарта гайтай шангаар тулалдаба даа. Хэдыншье үсэрхөө һаань, бүһэлжэ абаһан манай сэрэгшэд хайшаншье табяагүй... Өөһэдымнай автоматчигууд, тагнуулшад баһал үсөөрөө һэн. Амиды үлэгшэд хадын орой өөдэ дабшахаал мэдээ. Январиин 19-нэй үглөөгүүр бүхэтэр хадын оройдо Улаан туг үргэгдөө һэн.

Тэрэ хадын саана, доро газарта оршодог Дудергоф дайсадһаа баһал сүлөөлэгдөөд байгаа. Хойто үдэрынь, январиин 20-до габшагай 2-дохи ба 42-дохи армиинуудай частьнууд уулзажа, дайсанай стрельнинскэ бүлэг үгы хэгдээ. Эндэ фашистнуудай табаһаа дээшэ дивизи үй бута сохигдожо, дайсанай оборонын үүдэн сүмэ сэлигдээ бэлэй...

[А]ЖАМИДАРАЛАЙ [Х]АРГЫ ҺЭН

[Д]айсанай бүһэлэлгын эгээл ... хүшэр үдэрнүүдтэ Ленин[эй] городые үльгэр домогто ... ажамидаралай харгы ...фронтоймнай холбоһон юм. ...ын нуурай мүльһэн дээ[гүүр] татагдаһан харгы Нева [мүр]энэй эрьеын хэрэмһээ [«Ехэ] газарта» хүргэһэн юм. [Лен]инградые хамгаалагшадта ...тэй буу зэбсэг, һомо, эдеэ[н], эм дом ашаһан машина... үдэр һүнигүй мүльһэн ...гаар һүбарилдадаг бэ[лэй].

[А]жамидаралай энэ харгын ...шодой гвардиин ветера[нуудт]ай нэгэн байһан П. Г. [Мих]айлин үзэхэ юумэ үзэһэн ... шубка, валенка, малгай, ...ной арһан бээлэй һаяхан ... эльгээһэн байна.

— СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэ[нүү]дэй түбэй музейдэ Ленин[град]ай оборонодо зорюулагдаһан [эк]спозици бэлдэгдэжэ байна. [Дай]най үеын тэдэ жэлнүүдэй ...то гэршэ болохо эдэ хүбса[һан]ай намда хадагалагдажа ...ниие мэдээд, эльгээхые ...гүйһан байна,—гээд Пётр [Гри]горьевич хөөрэнэ.

Эдэ хүбсаһа үмдөөд хэды ...он километртэ руль мушхаа ...бэб. Ладогын уһанда ...ашье үзөөб, дайсанай са...дой добтолходо саһан дээ[рэ] машина дороо ороод хэбтэ[хэш]ье ушар гараһан aaб даа.

1941 оной намар һэн. Хүсэд ...[т]ашар хүрөөгүй мүльһэн дээ[гүү]р түрүүшын рейсдэ гара[һа]а Петр Григорьевич марта[ха]гүй. Ленинградһаа гараха... үбшэлһэн, үлэн хооһон хү[нүү]дые абажа ошоо. Бусаха[даа] гурил, консервэ, һомо, [...], эм дом абажа ерээ. [Тэ]рээрнь П. Г. Михайлин хэ[дэ]н зуу дахин Ладогын мүль[һэн] дээгүүр «Ехэ газарта» [ябаһ]он байна.

1942 оной февральда П. Г. [Мих]айлинай жолоодожо яба[һа]н машина сүмэржэ, уһа руу орошоһон юм. Өөрөө арай шамай уһанһаа гаража үрдиһэн.

1945 оной май һарые нүхэр Михайлин Берлиндэ угтаһан байна. «Ленинградецууд майор Андреев, Орхименко, Михайлин эндэ хүрэжэ ерээ» гэһэн үгэнүүд Рейхстагай ханада бэшэгдээ һэн. Ахалагша сержант Михайлин дайнай дүүрэтэр машина жолоодон, Эхэ ороноо хамгаалалсаһан түүхэтэй.

Хүн бүхэн элдэбын хүби заяатай байдаг лаб даа. П. Г. Михайлин, тэрэнэй нүхэд Ладогын мүльһэн дээгүүр машина жолоодоо, харин Нина Васильевна Соколова энэ нуурай уһан доогуур баһал энэ харгыгаар ябажа гараа. Водолаз болоһон түрүүшын энэ эхэнэр сүмэржэ унаһан машина, танк, элдэб шухала ашаа гаргалсадаг һэн. Нүхэр Соколовагай эгээл харюусалгатай операцида хабаадаһан юумэнниинь гэхэдэ, нуурай оёороор бензопровод таталга байгаа.

Дайсанай бүһэлэлгэдэ абтаһан городто түлишэ хэрэгтэй боложо, 1942 оной хабар нуурай оёороор бензопровод табиха гэһэн шиидхэбэри абтаһан юм. Тиимэ ута сорго манай орондо уһан доогуур татаһан дүршэл тиихэдэ байгаагүй. Зарим мэргэжэлтэд тэрэ шиидхэбэридэ этигээгүй һэн. Гэбэшье партиин Ленинградай обком зоримгой энэ дурадхалые һайшаан дэмжэһэн юм. Удангүй сорго табилга эхилээ. Һара хахад болоод байхада нуурай зүүн эрьеһээ баруун эрьедэнь түрүүшын хэдэн тонно бензин дамжуулагдажа захалаад, Ленинград сүүдхэ соо хэдэн зуун тонно түлишэ абадаг болоо. Зоригтой эхэнэр Н. В. Соколовагай скафандр үмдөөд, уһан доро орожо хүдэлһэниинь тоодо абтаагүй үлэнхэй.

В. ГАНШИН,
ТАСС-ай корр.

МҮНӨӨШЬЕ ҺАНУУЛНА

Дайнай жэлнүүдтэ дайсадые буудаһан нэгэ гаубица буу мүнөөшье түмэрэй хаядаһан болоодүй: эгээ хахад үдэр бүхэндэ Петропавловка хэрэмһээ буудаха абяаниинь Ленинград дээгүүр суурятадаг гээшэ.

Энэ хадаа амгалан сагай суурян. Невскэ проспектын нэгэ ханада мүнөө болотор үлэһэн: «Аюултай! Артиллериин буудалгада орожо болохот!» гэһэн үгэнүүд гуша гаран жэлэй саана тохёолдоһон бэрхэшээлтэ байдал һануулна.

— Нимэ соносхол город соо олон байһан. Теэд хаана аюултай, аюулгыень бидэнэр һайн мэдэдэг һэмди, — гээд Ленинградай трампаркын үнинэй вожата О. И. Матвеева хөөрэнэ.

—Үглөө бүхэндэ паркһаа дайнда ороһон мэтэ гарадаг бэлэйбди. Дайсан вагонуудыемнай артиллереэр буудажа захалха. Трамвайн зогсошоо һаа, ехэл аюултай һэн. 1941 оной үбэл хэды ехээр зобоо, туляа бэлэйбди. Гушан градус хүйтэн, электрын элшэ, түлишэ байхагүй. Энэл үедэ хүнүүд табан үдэрэй туршада граммшье хилээмэ абаагүй. Али нэгэ хүлээ алдаагүй нэгэшье бүлэ үгы һэн. Гэбэшье Ленинградые хамгаалагшадта мартагдашагүй баярай минута ерэдэг байһан...

1942 оной хабарай нэгэ үдэр Ольга Ивановна жолоододог трамвайгаа линидэ гаргаһан байна. Энэ ушар ямар нэгэ һайндэртэ бэлэдхэл шэнги болоһон юм. Ойрын сагта трамвайнуудые линидэнь гаргаха гэһэн шиидхэбэри партиин Ленинградай горком абаа. Үлэн хооһон гурбан зуу мянга шахуу хүн хүрзэ, лоом баринхай, трамвайнуудые хүр дороһоо малтан гаргаһан, олон километр линии залгаһан байна. Апрелиин 15-най үглөөгүүр хараалагдаһан болзор сооһоо трамвайнууд гол маршрудаар ябажа эхилээ бэлэй.

Ленинградай гудамжануудай хүшөө-памятнигууд, витринэнүүд бүхэлэлтөөр хушагданхай, парк болон сэсэрлигүүд соо зенитнэ буунууд тодхогдонхой байха.

Тэрэ бэрхэшээлтэ үедэ Невскэ, проспект ба Садово гудамжын буланда эгээл олон хүн зонтой буудал байһан. Радиокомитедэй диспетчер Валентина Смирнова эндэ хүрэтэр трамвайгаар ерэдэг һэн. Тэрэнэй радиогоор мэдээсэл үгэхые хүн бүхэн хүлеэхэл даа.

Дайсанай хүреэлэлгэдэ үлэһэн үхибүүд хэды ехэ зоболон эдлээб. Үнишэрөө, үлдөө, туляа. Тусхай отрядууд байгуулагдажа, сэбдэг хүйтэн байранууд сооһоо үхибүүдые бэдэрэн оложо, угаадаг, эдеэлүүлдэг, аюулгүй газарта суглуулдаг байгаа.

Ленинградай пионернүүдэй байшанда баатар габьяатаниие бэдэрэгшэдэй слет һаяхан болобо. Советскэ Союзай Герой, «Кировский завод» гэжэ нэгэдэлэй инженер Федор Трофимович Дьяченко үхибүүдтэ айлшан боложо ерээ. 425 фашистые алаһан энэ мэргэн буудагшын алдар соло Ленинградта мэдээжэ юм.

— Федор Трофимович, урдань дайлалдаһан газартаа Таниие ажаһуудаг гэжэ хэлэдэг зүб гү?—гээд заахан хүбүүн асууба.

— Зүб даа. Минии ажаһуудаг гэр фронтын түрүү линиин байһан газарта. Гэрэймнай һуури шадар манай батальон байрлаһан юм.

Тэрэ үедэ минэтэй поли, траншей байһан энэ газарта байрын олон дабхар гэрнүүд зэлэ татан жэрылдэнэ. Эдэ шэнэ гудамжануудай нэгэн Алдар солын проспект гэжэ нэрлэгдэнхэй.

О. СЕРДОБОЛЬСКИЙ,
Л. ФРОЛОВ.
ТАСС-ай корр.

ТЭРЭ БЭРХЭШЭЭЛТЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ ҺЭН

★ 1941 оной ноябриин 20. Ленинградта үгтэдэг хилээмэнэй нормо эгээл бага хэмжээндэ хүрэһэн: хүдэлмэришэд тэрэ үдэр хара-хүрин үнгэтэй 250 грамм няалдангир холисо абаа.

★ 1941 оной сентябрьһаа декабрь хүрэтэр городто электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ долоо дахин доошолһон юм. 1942 оной эхиндэ городой олонхи гэрнүүдэй уһа үгэдэг системэ ба канализаци хэрэгһээ гараа.

★ Дайсанай бүһэлэлгэдэ абаһан 900 үдэрэй туршада фугасна, шатаадаг 107.153 бомбо город дээрэ хаягдаһан, артиллериин 150 мянган снаряд буугаа.

★ Байрын 5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд һандаргагдаа. Ленинградта ушаруулагдаһан хохидол олон миллиард түхэриг болоһон, хэдэн зуу мянган хүнэй ами наһан алдагдаа.

★ Ленинэй город тэсэжэ шадахаһаа гадна, дайсанда шанга сохилто үгэдэг байһан. Дайнай үеын түрүүшын зургаа һарын туршада Ленинградай промышленность фронтдо 713 танк, 480 бронемашина, 58 бронепоезд, бусад буу зэбсэг, бүтээн гаргаһан юм.

★ 1942 оной хүшэр хүндэ үбэлэй һүүлээр ерэһэн хабар городой һургуулинуудта хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ захалаа, зундаа физкультурнигуудай һайндэр үнгэргэгдөө бэлэй.

★ 1942 оной августын 9-дэ филармониин зал соо Ленинградай радиокомитедэй симфоническа оркестр Д. Шостаковичой 7-дохи симфони зэдэлгээ һэн.

1942 оной октябрьда Ленинградай городской театр К. Симоновэй «Ород хүнүүд» гэһэн пьесээр дайнай үеын сезон нээгээ һэн. Һүүлдэнь ленинградайхид тэрэ пьесыень «Блокадын үе» гэжэ нэрлэһэн.

★ 1944 оной январиин 14-дэ Ленинград шадар совет сэрэгшэдэй добтолго эхилжэ, дайсанай 900 үдэр соо бүһэлжэ байһан бэрхэшээлтэ үе усадхагдаһан.

★ Блокадын һүүлээр Ленинградай түмэр замшад тон богони болзор соо Ленинэй городые Москватай холбоһон магистралиие һэргээн заһажа, ашаглалгада үгэһэн байна.

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Шэнэ зэбсэг сэрэгшэдтээ шэрээхэбди,
Шуһата дайсанай бүһэлэлтэ сүмэлхэбди.
Дорюун һүрөөтэ заводоо бидэнэр
Кировскэ гэжэ нэрлэнэбди омогоор!
Н. ТИХОНОВ.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 30 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдтэ Ленинградай «Кировский завод» гэжэ нэгэдэлдэ хүсэ ехэтэй тракторай К-701 түхэлэй шэнэ модель гаргагдажа эхилхэнь. Оронойнгоо ажахынуудта хүсэ ехэтэй шэнэ машина түргөөр үгэжэ эхилхэ хэрэгтэ тус коллективэй хамаг хүсэ шадал зорюулагданхай.

Мүрысөөнэй штабта коллективэй ажалдаа шэнэ амжалта түйлаһан тухай мэдээсэл абтажал байна: «Юрий Соловьевой хүтэлбэрилдэг станочнигуудай бригада К-701 моделиин деталь болзорһоонь урид бүтээжэ эхилбэ». «П. М. Ледовскиин даадаг комсомол-залуушуулай бригада шэнэ машинын мянган хэһэг деталь бүтээбэ»...

Һайн һайхан үйлэ хэрэгүүд олон хүдэлмэришэдые, илангаяа тус предприятиин ветеран К. Е. Титовые ехээр баясуулна. Табин жэлэй саана нүхэр Титов өөрынгөө үбгэ эсэгэ ба эсэгын угай зүргэ дамжан тус заводой механическа цехтэ ерэһэн түүхэтэй. Мүнөө эндэ хүдэлмэришэ энэ бүлын арба нэгэн түлөөлэгшэд ажаллана. Тэдэнэй олонхинь эдэ үдэрнүүдтэ К-701 түхэлэй тракторай бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаадалсана. Ветеран К. Е. Титов «Фордзон» түхэлэй трактор бүтээлсэдэг байһан, мүнөө түрэл заводтоо ороходоо гол конвейертэ хүдэлдэг аша хүбүүн Викторэйнгээ ажал хэрэгээр заатагүй һонирходог. Аша хүбүүншье амжалтатай һайнаар хүдэлдэг түрүүшүүлэй нэгэн юм.

1941 оной июнь һарада Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэдэй Ленинградые хамгаалагшадта эльгээһэн бэшэг заводой музей соо хадагалагдажа байдаг. Энэ бэшэгтэ нүхэр Титов гараа табилсаһан. Заводой булад хайлуулгын, механическа цехүүдтэ, пушка заһадаг мастерскойдо, улаан дүлөөр соробхилһон мартен пеэшэнүүдэй дэргэдэ зэдэлһэн: «Үхэхэбди, Ленинэй городые дайсанай гарта оруулхагүйбди...» гэһэн үгэнүүд тэрэ бэшэг соо уншагдана...

Бэрхэшээлтэ тэрэ үедэ заводой хашаагай үүдэнһээ трамвайн долоодохи буудалда фронтын түрүүшын линии ерээд байһан юм. Фашистнууд Кировскэ заводые ехээр, онобшотойгоор буудахаяа мэдэжэ байгаа. Теэд тус заводой хүдэлмэришэд өөһэдынгөө гараар бүтээһэн танкнуудта һуугаад, цех сооһоо сэхэ дайнда ородог бэлэй. Тиимэ нэгэ танк мүнөө заводой талмай дээрэ табигданхай.

Дайнай түрүүшын һарануудта предприятиин арба мянга шахуу хүдэлмэришэд һайн дураараа фронт мордоһон. Заводто бүридхэгдэһэн хүдэлмэришэдэй батальонууд, артиллерийскэ, танкова подразделенинүүд дайнда ороһон юм. Фашистнуудай шэлэмэл гурбан дивизиин урдаһаа сэрэгэй һургуули гараагүй хүнүүдһээ бүридхэгдэһэн Кировскэ дивизи тулажа байһан. Питерэй пролетариадай аша гушанар баатарай үхэлөөр унабашье, дайсадые город соо оруулаагүй...

Эгээл бэрхэшээлтэ үенүүдэй нэгэн һэн. Заводой үндэр мэргэжэлтэй хэдэн хүн үлэсхэлэн зоболонгһоо ами наһаа алдаба. Фронтһоо шухала захил абтаа бэлэй. Тэрэниие юрын хүдэлмэришэн хэжэ шадахагүй, станочник гансал Евгений Савич бүтээжэ шадаха байгаа. Тэрэ арайхан станогтоо хүрөөшье һаа, хамаг деталиень дүүргээгүйдөө станогһоо холодоогүй. Унашахагүйнь тула хоёр хүн Савичые хүл дээрэнь барижа байһан юм.

Нэгэдэлэй музейдэ үшөө нэгэ үнэтэ зүйл һаяхан табигдаба. Тэрэнь хадаа «350» стан дээрэ гаргагдаһан прокадай өөдэһэн. Энэ хүсэтэ агрегадта вальцовщик И. Я. Прокофьев хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй үбсүүндэхи дайшалхы орденуудайнь хажууда амгалан ажалай түлөө абаһан шагналнууд яларанхай. Кировецүүд һаяхан шэнэ стан ашаглалгада үгэжэ, митинг үнгэргөө. Эндэ фронтовик И. Я. Прокофьев заводойнгоо ветерануудай үмэнэһөө үгэ хэлэхэдээ, кировецүүд дайнай үеынхидэл адляар ажаллажа, илалтын һайндэрые угтаха гэжэ мэдүүлээ.

Д. ПОЛИЩУК,
ТАСС-ай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Кировский завод» нэгэдэл. Предприятиин бүтээһэн тракторнууд энэ танкын хажуугаар гарадаг. Кировецүүдэй дайшалхы болон ажалай хэрэгүүдэй үргэлжэлэлэйнь гэршэ.

ГУШАН ЖЭЛ ҮНГЭРҺЭН ХОЙНО

★ Ленинградай Илалтын талмай, урда зүгэйнь үүдэн. Дайнай жэлнүүдтэ городой обороно энээгүүр гарадаг байһан. Мүнөө эндэ мемориальна комплекс бодхоогдоно. Город хамгаалагшадай мүнхэ дурасхаал харуулха гранит хананууд үндыжэл байна. Хэдэн арба мянган ленинградайхид өөһэдынгөө һайн дураар мемориал баригшадта туһална.

★ Долоон зуу мянган ленинградайхид — городой ажалшадай табадахи хүн бүхэн энэ табан жэлэй туршада шэнэ байрада орожо түбхинэнхэй. Дайнай һүүлэй гушан жэлэй туршада городой ажалшадай байрын талмай хоёр дахин ехэ болоо.

★ Юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэдэхи жэлдэ Ленинградай маркатай табан зуунһаа дээшэ шэнэ машина болон прибор ороноймнай арадай ажахыда үгтөө. Тэрэ тоодо дэлхэй дээрэ эгээл ехэ 6 метр диаметртэй телескоп, тусхай программаар хүдэлгэгдэдэг станок, машинанууд оролсоно. 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэтэй турбоагрегат ленинградайхидай ажалай омогорхол болоно. Иимэ агрегадуудые «Электросила» гэжэ нэгэдэлэй ба Ленинградай металлическа заводой коллективүүд бүтээн гаргана.

★ Ленинградай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ атомна электростанци проектээр хараалагдаһан миллион киловатт хүсэндөө хүргэгдэбэ. Малай белок ехэтэй тэжээл үйлэдбэрилхэ, орон доторнай эгээл томо биохимическэ завод продукци үгэжэ эхилээ. Ороноймнай хүдөө ажахыда минеральна үтэгжүүлгэ үгэхэ тон томо «Фосфорит» комбинадай үйлэдбэриин хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада оруулагдаба.

★ 1974 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Ленинградай область КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй.

★ Городой оборонын түрүүшын линии байһан газарта «Пулково» гэжэ шэнэ аэропорт баригдаа. Энэ аэропорт Ленинградые оронойнгоо хоёр зуун город болон Европын 14 гүрэнэй ниислэл хотонуудтай харилсаа холбоотой болгоһон.

★ Ленинградай байрын гэрнүүдэй баригдажа байһан шэнэ районуудай нэгэндэ «Баатаршалгын талмай» гэжэ нэрэтэй метро нээгдэхэеэ байна. Метрогой энэ трасса Илалтын 30 жэлэй ойдо нээгдэхэ юм.

★ Ленинградай эрмитаж дайсанай карта дээрэ юһэдэхи номероор тэмдэглээтэй байһан. Фашистнууд энэ номероор онсо нарин буудалга хэдэг һэн. Гэбэшье эрмитаж бүтэн бүринөөр аршалагдаа. Мүнөө дэлхэйн бүхы оронуудһаа жэл соо гурба миллион хүрэтэр ерэдэг экскурсантнууд эрмитажда орожо, дэлхэйн соёл культурын ехэ баялигые харадаг байна.

★ Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Ленинградай түүхэтэ хүшөө памятнигууд һэргэн шэнэлэгдэһээр, фашистнуудай һандаргаһан түүхэтэ памятнигуудые шэнэжэлхэ хүдэлмэридэ зууһаа дээшэ миллион түхэриг гаргашалагдаа.

ЛЕНИНГРАД. Исаакиевска сүмын талмай.
ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

Буряад драмын театрай коллектив һаяхан үшөө нэгэ шэнэ зүжэг табиба. «Одон минии хаанабши?» гэһэн энэ зүжэгые залуу драматург Д. Дылгыров зохёоһон байна. Режиссер Ц. Ц. Цыренжапов тус зүжэгые найруулан табиһан, уран зураашa В. М. Бройко шэмэглэн гоёоһон байха юм.

«Одон минии хаанабши?» гэжэ зүжэг Д. Дылгыровэй гурбадахи зохёол болоно. Энээнэй урда тээ «Хүлгөөтэ үдэрнүүд», «Залуу наһанай охин» гэжэ зүжэгүүдые Буряад драмын театрай сценэ дээрэ табюулһан юм.

Залуу драматург энэ шэнэ зүжэг соогоо юун тухай хөөрэхые хүсэһэн, ямар хүнүүдэй абари зан, түхэл шэнжэ харуулхые оролдоһон байгааб? Зүжэгэй үйлэ шубуунай фабрикада болоно. Элдэб наһанай, элдэб абари зантай хүнүүд эндэ ажаһууна, ажаллана. Тэдэнэр ондо ондоо хүмүүжүүлгэ тараһан, ажабайдалдаа ондо ондоогоор хандадаг хүнүүд юм.

Зохёолой автор ажабайдалдаа «дойбод сохихо», худал хуурмагаар ажаһууха, ажалдаа харюусалгүйгөөр хандаха дуратай хүнүүдтэй эрид тэмсэхэ, хүнүүдые һайн һайхан сэдьхэлтэй, үнэн сэхэ ябахаар хүмүүжүүлхэ гэһэн темэ тайлбарилхые оролдоһон байха юм.

К. МУНКУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Туяана — артистка Д. Сангажапова, Лубсан — артист А. Жигжитов.

АВТОРАЙ фото.

МАНАЙХИД ШАЛГАРБА

Спорт

Эдэ үдэрнүүдтэ «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо «Буряадай залуушуул» газетын шанда хүртэхын түлөө столой теннисээр Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Эрхүү, Усолье-Сибирское, Абакан, Красноярск, Биробиджан, Шэтэ хотонуудай, мүн манай республикын ниислэлэй гурбан командын жараад эдир теннисист хоёрдохёо үнгэргэгдэһэн энэ заншалта мүрысөөндэ хабаадаһан байна.

Гурбан үдэр соо болоһон мүрысөөнэй дүн согсолходо, Улаан-Үдын нэгэдэхи команда илажа, «Буряадай залуушуул» газетын дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Абаканай түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Эрхүүгэй «бага ракеткын» шадабаритад — гурбадахи, Шэтын эдир теннисистнүүд командаараа дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Хүүгэдэй спортын һургуулида хүмүүжэгшэд — 1960, 1961, 1962 онуудай: мүн бүришье бага наһанай үхибүүд гурбан бүлэгтэ мүрысэһэн байна.

1960 оной басагадай дундаһаа Шэтэ хотын нэгэдэхи разрядтай Рита Варакина найман уулзалгаяа 2:0 тоотойгоор шүүгээд, чемпион болобо. Улаан-Үдын 4-дэхи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Елена Намсараева — 2-дохи, Эрхүүгэй эдир басаган П. Шевелева 3-дахи һуурида гараба. Эдэнэй сасуутан хүбүүд сооһоо Эрхүүгэй 1-дэхи разрядтай спортсмен А. Михайлов илаһан байна.

Хоёрдохи бүлэгэй (1951 он) басагад соо манай республикын ниислэлэй 19-дэхи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Елена Бутинатай (хоёрдохи командаһаа) тэнсэжэ наадаха хүн олдоогүй. Эдэнэй сасуутан хүбүүд сооһоо Улаан-Үдын 35-дахи һургуулиин түлөөлэгшэ 1-дэхи разрядтай Олег Плутт, Александр Ерченко (Абакан), Дмитрий Гомонов (Эрхүү) гэгшэдэй дунда шанга тэмсэл болобо. Ушарынь юуб гэбэл, эдэнэр бултадаа 7—7 очко абаа: Гэбэшье коэффициентээрээ манай эдир хүбүүн илажа, түрэл хотынгоо чемпион болобо.

1962 оной ба бага наһанай басагад сооһоо манай хүршэ Шэтэ хотын хоёрдохи разрядтай теннисистка О. Варакина шалгарба. Гэсэгма Ванеева (Улаан-Үдэ), Наташа Чиркова (Абакан) удаадахи һууринуудта гараба. Эндэ хүбүүдэй дундаһаа Абаканай хоёрдохи разрядтай эдир спортсмен А. Головченко 8 очко абажа, түрүүлээ.

Басагадай дунда хоёр-хоёроороо наадахадаа, манай республиканска хүүгэдэй һургуулида хүмүүжэгшэд Бутина — Серышева гэгшэд Шэтэһээ ерэһэн эгэшэ дүүнэр Рита, Оля Варакинатанине 21:14, 21:9 тоотойгоор шүүжэ, чемпионууд болобо.

Хүбүүдэй дундаһаа А. Михайлов (Эрхүү) — Н. Попов (Улаан-Үдэ) гэгшэд О. Плутт (Улаан-Үдэ) — Д. Гомонов (Эрхүү) хоёртой түгэсхэлэй нааданда уулзахадаа, 2:1 тоотойгоор шүүгээ.

Хүбүүн, басаган хоёроороо хамтаржа наадалгада манай эдир теннисистнүүд уулзаһан байна. Попов — Бутина гэгшэд Черепанов — Серышева хоёрые 21:17, 21:14 тоотойгоор илаба.

— Манай эдир теннисистнүүдэй дүршэл шадабариин урган дээшэлжэ байһые энэ мүрысөөн элирхэйлбэ. Нёдондо жэл хоёрдохи һуури эзэлһэн һаа, харин мүнөө илажа гараабди. Энэ жэлэй мартын 23—25-да Чебоксары хотодо үнгэргэгдэхэ эдир теннисистнүүдэй России Федерациин түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахые бэлэдхэл хэжэ байһан Елена Бутина илангаяа ехэ амжалта туйлаа, — гэжэ манай командын тренер Петр Федорович Новак хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа) бага наһанай басагадай дунда хоёрдохи һуури эзэлһэн Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин 4-дэхи классай һурагша Гэсэгма Ванеева; Улаан-Үдын түрүү һуури эзэлэлгын нэмэл мүрысөөнэй чемпион — 16-дахи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Николай Попов.

В. ПЛУТТ гэгшын фото.

ТОБШОХОНООР...

★ СВЕРДЛОВСК. «Ажалай резервнүүдэй республикын Соведэй 30-аад область, хизаарнуудай хоёр зуугаад спортсменүүд эндэ сугларжа, хүнгэн атлетикээр түрүү һуури эзэлхын түлөө хэдэн үдэрэй туршада мүрысэбэ. Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй Анатолий Зайцев 3000 метрэй зайда урилдахадаа, гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Мүн 9-дэхи, 15-дахи училищинуудай багшанар Владимир Чанцев 185 сантиметр үндэрые һурэһэн, Анна Старкова 12 метр 26 сантиметрэй тэмдэгтэ ядро түлхибэ.

★ ФРУНЗЕ. Киргизиин ниислэл хотодо хүнгэн атлетикээр түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсаһан манай республикын хүдөө ажахын институдай ахалагша багша Владимир Цыренов 8000 метрэй зайе 25 минута соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Мүн тус институдай студент Иннокентий Борькин дүрбэдэхи һуури эзэлбэ.

★ ЭРХҮҮ. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Петр Калининченко урга барин үндэрые харайхадаа, 4 метр 10 сантиметр дабаһан байба. Тиин тэрэ республика соогоо шэнэ рекорд тогтообо.

★ КОНЬКИ. Дзержинск хотодо эдиршүүлэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадалсаһан Павел Пегов мүнгэн медальда хүртэбэ. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент 500 метрэй зайе 43,1 секунда соо гаталһан байгаа.

★ Якутск. Эндэ Аласдурна зүгэй область, хизаар, автономито республикануудай юһэн командануудай гэшүүд самбо барилдаагаар мүрысэһэн байгаа. Буряадай АССР-эй командын түлөөлэгшэ Серафим Шатаев эрхимээр барилдажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Галактион Серенев, «Бурятгражданпроект» институдай конструктор Кондрат Ажунов гэгшэд гурбадахи һуури эзэлбэ. Мүрысөөндэ түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн спортсменүүдэй дунда түгэсхэлэй мүрысөөн үнгэргэгдэхэ юм. Мүрысөөн Владимир хотодо апрелиин 18-һаа 23 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

★ УЛААН-ҮДЭ. Санаар урилдагшадай дунда хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда 200-гаад санашад хабаадалсаһан юм. Эндэ Зүүн Сибириин технологическа институдай багша, спортын мастер Григорий Цыбиков эрхим байба. Эхэнэр санашадай дундаһаа тус институдай багша Надежда Вершинина эрхим гэгдэв.

Б. МИРОМАНОВ.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

БЕРЛИН

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер болон ГДР-эй партиина, гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд Лейпцигтэ нээгдэһэн заншалта яармагтахи СССР-эй павильондо орожо хараба. Павильондо табигдаһан зүйлнүүдые Э. Хонеккер үндэрөөр сэгнэв. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури табижа байһан Советскэ Союзай асари ехэ туйлалтануудые хаража байнабди гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь хэлэбэ. Эндэ табигдаһан зүйлнүүд дэлхэй дээрэхи түрүү хүгжэлтэ дэбжэлтые элирхэйлэн гэршэлнэ. Совет эрдэм, техникын элитэ ехэ амжалтанууд, үрэ дүнгүүд Коммунис партиин ба манай хани нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро урагшаа дабшаһан совет арадай зохёон байгуулхы ажал ябуулгые элирхэйлэн харуулна.

СССР-тэй хэтэ мүнхын хани барисаан, В. И. Ленинэй оронтой аха дүүгэй холбоогоо бэхижүүлгэ манай бүхы ажал ябуулгые урагшань дабшуулна гээд Э. Хонеккер тэмдэглээ. Иимэ гайхамшагта амжалта туйлалтануудайнь түлөө бүхы совет арадта, тэрэнэй ленинскэ партида халуун баяр баясхалан хүргэнэбди.

ПХЕНЬЯН

КНДР-эй ЭДЭБХИТЭДЭЙ СЛЕТ

ТАСС

Нёдондо жэл Корейн Арадай-Демократическа Республикын промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 1963 онойхитой сасуулбал, 17,2 процентээр дээшэлһэн байна. Харин зургаадахи түсэбтэ табан жэлэй эхин үеынхиһээ 1,2 шахуу дахинаар дээшэлээ гээд ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен КНДР-эй промышленностиин эдэбхитэдэй эндэ болоһон слет дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

ТПК-гай табадахи зарлалай ЦК-гай Х пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр социалис байгуулалтада ниилээд ехэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлаха хэмжээнүүд энэ слет дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ гээд Ким Ир Сен тэмдэглэбэ.

Ороной промышленностьда, хүдөө ажахыда, элүүрые хамгаалгада, гэгээрэлдэ ба бусад һалбаринуудта ехэ амжалтанууд туйлагдаа гээд Ким Ир Сен хэлэһэн байна.

Түсэбтэ зургаадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхыень тэрэ республикын ажалшадые уряалаа.

ЛОНДОН

Г. Макленнан—КПВ-гэй Генеральна секретарь

ТАСС

Генеральна секретарь Джон Голлан тушаалһаа бууба. Дж. Голланой дурадхалаар Великобританиин Коммунис партиин гүйсэдхэхэ комитедэй политическэ комитедэй гэшүүн Гордон Макленнан Великобританиин Компартиин шэнэ Генеральна секретаряар томилогдоо.

Г. Макленнан — Глазгодахи судоверфиин хүдэлмэришэнэй хүбүүн. Тэрэ 15 наһатайһаа хойшо Англиин комсомолой хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан. хэдэн жэлэй турша соо тэрэнэй национальна комитедэй гэшүүн байһан, профсоюзай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан юм. 1949 ондо тэрэ Великобританиин Компартиин Шотландиин эмхиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн болоо һэн. 1957 онһоо Г. Макленнан — Великобританиин Компартиин гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн.

Хэһэн ажал хүдэлмэриинь түлөө КПВ-гэй гүйсэдхэхэ комитет Дж. Голландо баяр баясхалан хүргэбэ.

ТОКИО

Хүршэ ёһоной харилсаагаа бэхижүүлхын тула

ТАСС

Япон уран зураашa Хэйхатиро Фукудын зурагуудые Японой правительствада бэлэг болгон дамжуулха тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эльгээһэн бэшэг Японой премьер-министр Т. Микидэ барюулагдаба. Х. Фукудын уран бүтээлдэ япон арад зоной дуратай байһые харагда абан, хэзээ нэгэтэ япон коллекционерһээ худалдагдан абтаад, СССР-тэ хадагалагдажа байһан зурагуудыень Японой правительствада дамжуулан үгэхэ гэһэн шиидхэбэри Советскэ Союзда гаргагдаа гээд бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Энэнь совет, япон арадуудай хоорондохи хани хүршэ ёһоной харилсаае, үгэеэ ойлголсолгые саашаданьхүгжөөн бэхижүүлхэ гээд этигэн найдажа байһанаа бэшэг соо мэдүүлээ.

Т. Мики бэшэг абахадаа, СССР-һээ Япондо байдаг элшэн сайд О. А. Трояновскидо япон арадай үмэнэһөө гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэбэ. Советскэ Союзай бэлэг Японой, СССР-эй хоорондохи хани хүршэ ёһоной харилсаае саашадань һайжаруулгада нүлөөлхэ байна гэжэ премьер-министр элирхэйлэн тэмдэглээ.

ПРАГА

КПЧ-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин заседани

ТАСС

Чехословакиин Коммунис партиин Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин заседани эндэ боложо, КПЧ-гэй ЦК-гай 1974 оной ноябриин пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партийна эхин эмхинүүдэй, гэшүүдэй ажал ябуулгые шалгаһан хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай шиидхэбэрие коммунистнууд бүрин дэмжэнэ, эдэнние бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ гээд шалгалта харуулаа гэжэ энэ заседани тухай ЧТК-гай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Партиин бүридэлые саг үргэлжэ һайжаруулха тухай КПЧ-гэй ЦК-гай директивэнүүдые дүүргэлгын дүнгүүдые комисси зүбшэн хэлсэһэн байна.

ЛЕЙПЦИГ

ЛЕЙПЦИГТЭХИ ЯАРМАГ

ТАСС

Хабарай уласхоорондын яармаг үнгэрэгшэ амаралтын үдэр эндэ нээгдэбэ. 350 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай выставкэдэ дэлхэйн 60 ороной 9 мянган зүйл табигдана.

«Бүхэдэлхэйн худалдаа наймаанай ба техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө» гэһэн заншалта уряа доро олон зүйлнүүд табигдаа. Эдэнь уласхоорондын харилсаае саашадань хүгжөөхэ арга олгохо байна.

ГДР-эй гадаадын худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүд, фирмэнүүд, предприятинууд яармагта хабаадагшадай хахад хубинь болоно.

Советскэ Союз энэ яармаг дээрэ ехэ һуури эзэлнэ. Электротехникын, электроникын эдлэл хэрэгсэлнүүд, станогууд болон хүдөө ажахын машинануудые тэрэнэй павильоной 6 мянган зүйлэй дундаһаа онсолон тэмдэглэжэ болоно. Армениин ССР бэеэ даагаад, өөһэдынгөө эдлэл хэрэгсэлнүүдые, машина түхеэрэлгэнүүдые совет павильон соо табижа харуулна.

БОГОТО

СЪЕЗД ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

ТАСС

Колумбиин Ажалшадай профсоюзна конфедерациин (ПКТК) II съезд дүрбэн үдэрэй турша соо хүдэлмэрилбэ. Деклараци болон ажаһуудалыень, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулхын түлөө, демократическа эрхэ сүлөөгэй ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй гол ёһонуудые тодорхойлһон хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые делегадууд баталан абаа.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерацида, Латинин Америкын ажалшадай профсоюзна нэгэдэлэй саг үргэлжын конгрессто ПКТК-гай орохо тухай шиидхэбэрие съезд һайшааба.

Чилиин фашис ёһо гуримые эрид буруушаажа байһанаа делегадууд нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ.

ОТТАВА

Канадын национальна аша туһада

ТАСС

Канада нэн түрүүн бүхы социалис оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ ёһотой гээд Канадын Компартиин Генеральна секретарь У. Каштан «Канадиан трибюн» газетэдэ туннхаглуулһан статья соогоо бэшэнэ.

Экономическа түбэг бэрхэшээлдэ ороһон баруунай оронуудта анхаралаа хандуулха бэшэ, харин хүн зонойнь ажабайдалай саг үргэлжэ һайжаржа байдаг, тогтууритай экономикотой, мүнгэнэйнь үнын унадаггүй оронуудтай худалдаа наймаагаа үргэдхэбэл дээрэ гэжэ У. Каштан тэмдэглэнэ. Эгээл иимэнээ нэн түрүүн социалис оронуудтай худалдаа наймаагаа хүгжөөхэ шухала гээд У. Каштан мэдүүлбэ.

ДАМАСК

А. Г. КАННУДАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүдэлөөнүүдтэй, Советскэ Союз түрүүтэй социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудтай, Азиин, Африкын ба Латинин Америкын бүхы арадуудтай холбоо барисаагаа хүгжөөн бэхижүүлхэ шухала гэжэ Сири тоолоно гээд Сириин Араб Республикын Түрүү үзэлтэй национальна фронтын Түбэй хүтэлбэриин гэшүүн Абдель Гани Каннут мэдүүлбэ. Сириин Мартын 8-най революциин 12 жэлэй ойдо зорюулагдажа, эндэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байна.

САР-ай дотоодын политикын асуудалнуудта тогтон хэлэхэдээ, орон доторхи политическэ, социально-экономическа бүхы хубилалтануудые саашадань гүнзэгырүүлхэ, гүрэнэй секторые бэхижүүлхэ, ажабайдалай бүхы асуудалнуудые, мүн зэбсэгтэ хүсэнүүдые бэхижүүлгын асуудалнуудые түсэблэлгэдэ. хиналгада үргэн ниитэ арад зоной үүргэ дээшэлүүлхэ талаар Араб социалис дэбжэлтэ (ПАСВ) гэдэг парти түрүүтэй фронтын бүхы ажал ябуулгые һайжаруулха шухала гэжэ А. Г. Каннут мэдүүлээ.

БОНН

АЛДАРТА ОЙЕ УГТУУЛАН

ТАСС

«Гитлеровскэ фашизмһаа Европын арадуудые сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойдо ФРГ-гэй демократическа хүсэнүүд эдэбхитэйгээр, үргэнөөр бэлэдхэл хэжэ байна. Энэ илалтын түүхэтэ ехэ удха шанартай байһые манай ороной хүдэлмэришэн ангида, бүхы арад зондо үргэнөөр харуулхын тула Германиин Коммунис парти бүхы юумэ хэхэ байна», — гэжэ ГКП-гэй түрүүлэгшын орлогшо Герман Готье ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

«Германиин фашизмһаа сүлөөрһөөр 30 жэлэй ой — Европодо амгалан байдал һэргээхын түлөө тэмсэлэй 30 жэлэй ой» гэһэн уряа лозунг доро Илалтын 30 жэлэй ойе Баруун Германиин коммунистнууд, бүхы демократууд тэмдэглэхэ юм гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай шэн габьяата тэмсэлэй ашаар Германиин фашизмые һамна бута сохижо туйлагдаһан илалта, социализмын. хүгжэлтэ дэбжэлтын, эб найрамдалай хүсэнүүдэй булюу бололго энэ зуун жэлдэ Европо түбидэ амгалан байдал хангаха бата үндэһэ һуури табяа гээд Г. Готье мэдүүлээ.

КАИР

Асуанда уулзалга болоо

ТАСС

Эндэ ерээд байһан США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджерэй, АРЕ-гэй президент А. Сададай хоорондо табан часай турша соо Асуанда уулзалга болобо. Уулзалгын һүүлээр үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ А. Садат үгэ хэлэхэдээ, «Киссинджерэй Израиль ошохоёо мордоһоной һүүлээр хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд ба хэлсээ баталха арга боломжонууд тухай хэлэбэл дээрэ ха» гэжэ мэдүүлһэн байна. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээбди гээд Г. Киссинджер тэмдэглээ.

Арабуудай үндэһэн эрилтэнүүдые хангахын, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые амгалан ёһоор шиидхэхын, нэн түрүүн Палестинын араб арадай эрхэ хангуулхын түлөө тэмсэхэ ешэ Египедэй политическэ хараа бодол болоно гээд АРЕ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Фахми хэлээ гэжэ Каирай МЕН агентство мэдээсэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Лекционно пропагандые улам нарижуулха» — түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй уряа: ехээр, һайнаар, хямдаар» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бүлэг барилгануудые хэн хүтэлбэрилхэ ёһотойб?» — К. Шомоевой статья. «Университет — хамтын пропагандист» — ... Шобогоровой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хани барисаагаа ажал хэрэгээрээ бэхилхэ» — Н. Масловай статья. «Ерээдүйн академигүүдэй һургуули» — АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «БАМ» — һонинной суглуулбари. «Футбол-75» — А. Карповай статья. «Буряад ороной эдир теннисистнүүдэй илалта» — А. Барсуковой фото-мэдээсэл.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Телевизионно-документальна фильмүүдэй программа (үнгэтэ). 10.45 — «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхын хуудаһануудһаа». «Бүхы Совет Эхэ ороноо фашис булимтарагшадһаа сүлөөлэлгэ». 11.15 — Ж. Б. Мольер. «Мещанин во дворянстве». 12.15 — Концерт. 12.35 — «Зураг бүхэндэ — наран» (үнгэтэ). 13.00 — «Морозко» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 14.25 — «Арадай ажаһуудалай һайжаралга ба экономико» (үнгэтэ). 15.10 — «Юркины рассветы» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери, үнгэтэ). 16.20 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 16.50 — 17.00 — Забһарлалга. 17.00 — Баскетболоор СССР-эй чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Тб.). 17.30 — Хүгжэмтэ эстафетэ — «Нүхэр дуун». Ригэһээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — Уран зохёолой уншалга. Ч. Айтматов. «Түрүүшын багша» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.35 — Телевизионно һонин. 19.55 — «Мүрысөөн — олон түмэнэй үүсхэлтэ хэрэг».

«Орбита». 20.40 — «Юркины рассветы» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 21.50 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 22.20 — Баскетболоор СССР-эй чемпионат. ЦСКА — Динамо (Тб). 22.50 — Хүгжэмтэ эстафетэ — «Нүхэр дуун». Ригэһээ дамжуулга хэгдэхэ. 23.50 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Баатаршалга» — телевизионно альманах. 01. 00 — «Танай һанамжа» (үнгэтэ). 01.50 — «Юркины рассветы» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.30 — Буряадай телевидениин ба радиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 19.00 — «Подвал дотор болоһон түймэр» — киноочерк. 19.20 — Илалтын 30 жэлэй ойдо. «Агууехэ баатаршалга» (буряадаар).

«Орбита». 19.35 — Концерт. 19.55 — «Арадай ажаһуудалай һайжаралга ба экономико» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.40 — Уран зохёолой дамжуулга (буряадаар). 21.00 — «Эсэгэ ороноо хамгаалһан дайн — экранда» «Поезд в далёкий август» — уран һайханай фильм.

ҮНШАГШ[...]
һонирхох[...]
байхат[...]

ТАРЯАШАДАЙ Б[...] ТУҺАМАРША[...]

К-701 түхэлэй трактор[...] рэглэгдэхэ 9 анзаһа[...] гуудые Одессын хүдөө [...] машина бүтээдэг Ок[...] революциин нэрэмжэт[...] гаргажа эхилбэ. Иимэ [...] нууд часай 13 килом[...] гү, али юрынхиһөө [...] түргөөр ябажа, 3 ме[...] нөөр газар хахалха ба[...]

Хүдөө ажахыгаа [...] хэрэгтэ ороной машин[...] шэд ехээр хубитаяа [...] Эдэнэр 10 жэлэй т[...] совет хүдөө нютагай [...] та 3 миллион трактор, [...] хуряадаг 900 мянга [...] комбайн, мүн 23 милли[...] хэригэй сэнтэй хүдөө [...] мүнөөнэй бусад машин[...] рэлгэнүүдые үгэһэн ба[...] Гансал түсэбтэ юһэдэ[...] жэлэй дүрбэн жэлэй т[...] промышленность 200 [...] түхэлэй шэнэ машин[...] бүтээгээ. Байгша ондо [...] гаран шэнэ түхэлэй [...] бүтээгдэхэ.

Энэ жэлдэ ороной[...] предприятинууд элдэб т[...] 477 мянга гаран гэхэ [...] 1970 онойхиһоо 80 [...] олон трактор бүтээн гар[...] түсэблэнэ.

Ороһото ба үрэ жэмэ[...] гамалнуудые тарижа ур[...] хуряаха, газар элдүүрэ[...] гаран түхэлэй шэнэ маши[...] дые хүдөөгэй ажалшад[...] юм.

Свёкло хуряадаг КСТ-[...] хэлэй комбайнһаа 2—3 [...] ехэ бүтээсэтэй РКС-6 т[...] машина Днепропетровск[...] дой конвейерһээ бүтээг[...] раха байха. Мүнөө Со[...] Союзда 800 мянган [...] дээрэ тэжээлэй свёкло [...] дана. Энээние иимэ [...] даар хуряахада таарам[...]

Пара, һалхинһаа [...] хүрьһэнэй нуралгагай, [...] үбһэнтэй, хорото шумуу[...] тай тэмсэхэдэ зохид [...] түхеэрэлгэтэй плугуудые [...] тябриин революциин нэр[...] завод (Одессэ) һаяар [...] гаргажа эхилхэ.

Ороһото, тэжээлэй бус[...] гамалнуудые тарижа [...] гые бүрин оньһожоруул[...] ла тракторна ба хүдөө [...] машина бүтээдэг пред[...] нууд 1,65 миллиард т[...] гэхэ гү, али нёдондо[...] 58 миллион үлүүтэй т[...] оньһото техникэ бүтээ[...] на.

ЛАТИМЕРИНҮҮДЫ[...] БЭДЭРНЭ

ЭГЭЭН ЭРТЭ УРДА [...] манай дэлхэй дээрэ ами[...] латимеринүүдые америк[...] лэг эрдэмтэд Индиин ок[...] хи Коморско аралнууд [...] бэдэржэ байнхай.

Латимери гээшэ целака[...] түхэлэй загаһан болоно. [...] загаһан 300 миллионһоо [...] жэлэй урда тээ имид[...] байгаа ха. Үни хада хо[...] һалаһан гэжэ тэдэние [...] саг соо тоолодог б[...] 1938 ондо Индиин ок[...] Зүүн-Урда Африкын эрье [...] дар 80 метр гүнзэгыдэ [...] түхэлэй ганса загаһанай [...] дахадань, хүнүүд, нэн [...] эрдэмтэд гайхаа гэлыдэ[...] Зарим эрдэмтэдэй һана[...] ёһоор, латимери хадаа [...] загаһан хоёрой хоорондо[...] жэлтын шатые элирхэйлх[...]

Латимерние аквариу[...] байлгаад, үһанда дадх[...] рилго тэрэние бэдэрдэ[...] рикан эрдэмтэд табиба. [...] тула бүлэг эрдэмтэд [...] доор хангагдахай. Энэ [...] һанда таараха темпера[...] түсхай аквариум Сан-[...] циско хотодо бии болго[...]

ШЭНЭ АТОМНА ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУ[...]

ТУД ТУДТАА нэгэ ми[...] киловатт хүсэтэй реакто[...] тай табан атомна электр[...] ци Францин туһала[...] Иранда баригдаха байна. [...] нэй реакторнууд үһаар [...] дэхэ юм.

1982 он болотор туд т[...] 512 мянган киловатт эл[...] элшэ хүсэтэй реакторн[...] дүрбэн шэнэ энергоблок [...] һэнэй ашаар Канады[...] тарио гидро» гэжэ фирм[...] керинг» гэдэг атомна эл[...] станциин хүсые хоёр дах[...] мэзхые хүсэнэ. Эдэ бло[...] барихын тула 1,25 мил[...] доллар гаргашалагдах[...] раалагдана.

(ТА[...])

ХРОНИ[...]

Буряадай АССР-эй [...] ховно Соведэй Прези[...] 1975 оной мартын [...] Указаар шэнэ сельс[...] дүүд бии болгогдобо:

Улаан-Үдын аймаг[...] **рыкинай сельсовет.** Т[...] магай Жэрэмэй сельс[...] Барыкино ба Хар[...] тосхонууд гаргагдаад [...] сельсовет бии бол[...] Барыкинска сельсове[...] Барыкино тосхон бо[...]

Баргажанай аймаг[...] **ханай сельсовет.** Тус [...] гай Уро-Шидханай с[...] ведһээ Кокуй, Шидха[...] пеньково тосхонууд [...] даад, энэ сельсовет [...] гогдобо. Шидханай [...] ведэй түб Шидхан [...] болобо.

Уро-Шидханай с[...] Урогой сельсовет гэж[...] лэгдэбэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

«БУРЯАД ҮНЭН» 1975 оной мартын 12. 4-дэхи хуудаһан Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01358. Заказ №